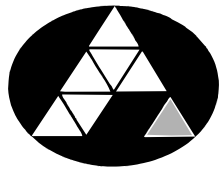

POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULU
Bioanalytiikan koulutusohjelma

Sari Niemeläinen
Marjaana Yliverronen

ISLABIN NÄYTTEENOTTAJIEN TYÖTILAVIIHTYVYYS

Opinnäytetyö
Syyskuu 2012

POHJOIS-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Syyskuu 2012
Bioanalytiikan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
p. +358-13-260 6600

Tekijä

Sari Niemeläinen, Marjaana Yliveronnen

Nimeke

ISLABin näytteenottajien työtilaviihtyvyys

Toimeksiantaja

Itä-Suomen laboratorokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä (ISLAB),
Savonlinnan aluelaboratorio

Tiivistelmä

Työtilaviihtyvyydellä on suuri merkitys näytteenottajien työssä viihtymiseen ja jaksamiseen. Tämä vaikuttaa työn psyykkiseen ja fyysiseen kuormittavuuteen. Opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttaa ISLABin aluelaboratorioiden Savotalon ja Joensuun lähilaboratorioiden näytteenottohenkilökunnan työtilaviihtyvyysselvitys. Kyselyn avulla selvitettiin kyseisten laboratorioiden näytteenottotilojen toimivuutta ja viihtyisyyttä näytteenottohenkilökunnan mielestä. Lisäksi selvitettiin, millaisia eroavaisuuksia on eri laboratorioiden näytteenottohenkilökunnan työtilaviihtyvyydessä. Saatujen tulosten avulla opinnäytetyön kohteena olevat laboratoriot voivat kehittää näytteenottotiloja nykyistä toimivammiksi ja viihtyisämmiksi.

Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena, jossa käytettiin strukturoitua kyselylomaketta. Kysely suoritettiin sähköisenä kyselynä TYPALA-tietokannassa. Kysely lähetettiin yhteensä 81 näytteenottajalle, joista kyselyyn vastasi 70 prosenttia. Aineisto analysoitiin Microsoft Excelillä ja SPSS-tilasto-ohjelmalla.

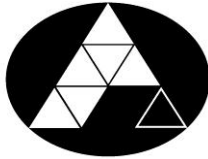
Tulokset osoittivat, että enemmistö vastaajista koki työtilaviihtyvyyden puutteelliseksi. Vastajat olivat kuitenkin tyytyväisiä näytteenottotyöhön. Tutkimusaineiston pienestä koosta johtuen luotettavien tilastollisten testien tekeminen oli vaikeaa, jopa aineistosta yhdistetyillä summamuuttujilla. Tilastollisesti merkittäviä eroja löydettiin eri alueiden ja eripituisten työurien välillä.

Kieli
suomi

Sivuja 65
Liitteet 3
Liitesivumäärä 11

Asiasanat

Työtilaviihtyvyys, näytteenotto, näytteenottotila, kuormittavuus

 <p data-bbox="292 389 711 443">NORTH KARELIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES</p>	<p data-bbox="903 226 1377 358">THESIS September 2012 Degree Programme in Biomedical Sciences</p> <p data-bbox="903 398 1179 495">Tikkarinne 9 80200 JOENSUU p. +358-13-260 6600</p>
<p data-bbox="196 517 767 584">Authors Sari Niemeläinen, Marjaana Yliveronen</p>	
<p data-bbox="196 629 1350 696">Title Workspace Comfort Among Sampling Staff in Eastern Finland Laboratory Centre</p> <p data-bbox="196 741 1490 842">Commissioned by Eastern Finland Laboratory Centre Joint Authority Enterprise (ISLAB), Regional Laboratory of Savonlinna</p>	
<p data-bbox="196 860 1525 999">Abstract Workspace Comfort has great a great relevance on samplers` work satisfaction and how they feel they are coping with their work. Therefore, Workspace Comfort influences also on the psychic and physical burden of work.</p> <p data-bbox="196 1043 1525 1290">The aim of this thesis was to carry out a survey on workspace comfort among the sampling staff in the regional laboratories of the Eastern Finland Laboratory Centre Joint Authority Enterprise (ISLAB) in Savonlinna and Joensuu. The survey aimed at examining functionality and comfort of the sampling facilities as experienced by the staff. Furthermore, differences in workspace comfort among sampling staff in separate laboratories were examined. On the basis of the results, the surveyed laboratories can develop their sampling facilities to be more functional and comfortable.</p> <p data-bbox="196 1335 1525 1480">The thesis was carried out as a quantitative survey using a structured questionnaire. The survey was conducted as an online survey in the TYPALA electronic database. The survey was sent to a total of 81 members of sampling staff, yielding a response rate of 70%. The data was analyzed by using the Microsoft Excel and SPSS Statistics programs.</p> <p data-bbox="196 1525 1525 1738">The results showed that a majority of the respondents regarded the workspace comfort as defective. However, the respondents were satisfied with the sampling work. Due to the small amount of research material, it was difficult to perform reliable statistical tests, even from the combined sum variables. Statistically significant differences were found between different regions and careers of different length. As a further research, a manual illustrating a functional and comfortable workspace for sampling in the area of ISLAB could be designed.</p>	
<p data-bbox="196 1762 344 1830">Language Finnish</p>	<p data-bbox="994 1762 1345 1868">Pages 65 Appendices 3 Pages of Appendices 11</p>
<p data-bbox="196 1874 1042 1980">Keywords Workspace comfort, sampling, sampling facilities, workload</p>	

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Laboratoriopalvelu	6
2.1	Laboratoriotutkimusprosessi ja laboratoriotutkimus	7
2.2	Näytteenotto laboratoriossa	8
2.3	Näytteenottotilan aseptiikka	9
2.4	Asiakaspalvelu	10
3	Laboratorion näytteenottotila	10
3.1	Kalusteet ja valaistus	12
3.2	Näytteenottovälineet ja jätteet	13
3.3	Sisäilma ja ilmastointi	13
3.4	Asiakkaan yksityisyys	14
4	Työviihtyvyys osana työtilaviihtyvyyttä	15
4.1	Näytteenottajan ergonomia ja kuormittavuus	16
4.2	Näytteenottajan työturvallisuus	17
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävät	18
6	Työtilaviihtyvyysselvityksen suorittaminen	19
6.1	Kyselylomakkeen suunnittelu	19
6.2	Kysymystyypit ja kysymykset	20
7	Tutkimusjoukko	22
7.1	Aineiston keruu	23
7.2	Aineiston käsittely	24
8	Tilastollinen analyysi	24
8.1	Aineiston uudelleen luokittelu	25
9	Tutkimustulokset	27
9.1	Vastaajien taustatiedot	27
9.2	Näytteenottotila ja kalustus	30
9.3	Näytteenottotyön kuormittavuus	35
9.4	Vastaajien kehitysehdotukset	39
9.5	Tilastollisia tuloksia	41
10	Johtopäätökset	42
10.1	Vastaajien mielipiteet näytteenottotilasta	43
10.2	Vastaajien mielipiteet näytteenottotilan kalustuksesta	44
10.3	Vastaajien mielipiteet näytteenottotyön kuormittavuudesta	46
11	Pohdinta	47
11.1	Luotettavuus	48
11.2	Eettisyys	49
11.3	Oma oppimisprosessi	50
	Lähteet	52

Liitteet

Liite 1	Toimeksiantosopimus
Liite 2	Kyselylomake
Liite 3	Tutkimuslupahakemus

1 Johdanto

Useissa sairaaloissa laboratoriot on sijoitettu valmiisiin rakenteisiin, joita ei ole alun perin tarkoitettu laboratoriotiloiksi. Tästä johtuen tilojen muunneltavuus laboratorioille sopiviksi on hankalaa tai jopa mahdotonta. Väärin mitoitettuihin tiloihin on vaikeaa suunnitella toimivat näytteenottotilat. Toimimattomien näytteenottotilojen seurauksena työntekijän työturvallisuus, ergonomia sekä asiakkaan saama palvelun laatu kärsivät. (Pekkarinen 2006a, 14.)

Työympäristöllä voi olla negatiivinen vaikutus työtilaviihtyvyyteen sekä suorituskykyyn. Työympäristö voi aiheuttaa työnteossa ongelmia, kuten esimerkiksi onnettomuusriskien lisääntymistä ja työn virhetoimintoja. (Niemelä 2008, 553.)

Suomessa laboratoriotointa määräävät standardit. Suomen standardoimisliiton SFS-EN ISO 15189-standardi, Lääketieteelliset laboratoriot, erityisvaatimukset laadulle ja pätevyydelle. (Suomen standardoimisliitto 2007, 1.)

Standardit määräävät yleisesti näytteenottotilojen koon ja optimaaliset näytteenotto-olosuhteet. Lisäksi ne huomioivat tekijöitä, jotka liittyvät asiakkaiden rajoitteisiin, viihtyvyyteen ja yksityisyyteen. Ne ohjaavat laboratorioden näytteenottotilojen varustelua sellaiseksi, että oikeanlainen näytteenotto on mahdollista. Ne määrittävät myös valaistusta, ilmanvaihtoa, vesijärjestelmää ja jätteiden käsittelyä. Laboratorioilla tulee olla menettelytavat, jotka estävät ympäristön haittavaikutuksia näytteenottoon ja laitteiden toimintaan. (Suomen standardoimisliitto 2007, 36–38.)

Opinnäytetyön aiheena oli selvittää ISLABin aluelaboratorioiden, Savonlinna ja Mikkeli sekä Kuopion Savotalon ja Joensuun lähilaboratorioiden näytteenottohenkilökunnan työtilaviihtyvyys. Kyselyn avulla selvitettiin kyseisten laboratorioden näytteenottotilojen toimivuutta ja viihtyvyyttä näytteenottohenkilökunnan mielestä.

Toimeksianto opinnäytetyölle saatiin Itä-Suomen laboratorikeskuksen liikelaitoskuntayhtymän Savonlinnan aluelaboratorion osastonhoitajalta (liite 1). Kyse-lyllä kartoitettiin näytteenottohenkilökunnalta heidän mielipiteitään työtilaviihty- vyydestä ja näytteenottotilojen toimivuudesta. Opinnäytetyö tehtiin kvantitatiivi- sena kyselytutkimuksena. Saatujen vastausten perusteella voidaan kehittää tutkimuksen kohteena olevien aluelaboratorioiden ja Joensuun lähilaboratorioi- den näytteenottotiloja nykyistä toimivammiksi ja viihtyisämmiksi.

2 Laboratoriopalvelu

Laboratoriopalvelulla tarkoitetaan kokonaisuudessaan laboratorion toimintaa. Tähän sisältyvät henkilöstöön liittyvät asiat, kaikki toiminnan prosessit ja toimin- nan vaikuttavuuden arvioinnit sekä asiakkuudet. Laboratoriopalvelujen toimijoi- hin kuuluu useita laboratorioalan ammattiryhmiä. (Opetusministeriö 2006, 22.) Kliininen laboratoriot toiminta jaetaan Suomessa yksityiseen ja julkiseen sekto- riin, joissa suoritetaan analytiikkaa. Julkinen laboratoriot toiminta jaetaan viiteen vastuualueeseen. Näitä ovat Kuopion (KYS), Tampereen (TAYS), Turun (TYKS), Helsingin (HYKS) ja Oulun (OYS) yliopistosairaaloiden vastuualueet. Kukin laboratorio näissä yliopistosairaaloissa vastaa oman alueensa laborato- riotoiminnasta. (Laitinen 2004, 9–11.)

Julkisen sektorin laboratorioyksiköt puolestaan voidaan jakaa palveluja tarjoa- viin aluesairaaloiden, perusterveydenhuollon, keskussairaaloiden ja yliopistosai- raaloiden laboratorioihin. Muihin julkisiin laboratorioihin kuuluvat muun muassa Suomen Punaisen Ristin Veripalvelun laboratoriot sekä yliopistojen ja korkea- koulujen laboratoriot. (Laitinen 2004, 9–11.)

Laki 559/1994 ja asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä 564/1994 sääte- levät terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimintaa. Tällä lakipykälällä on tar- koitus taata asiakkaiden turvallisuus varmistamalla, että henkilöstöllä on toimin- nan edellyttämä koulutus ja pätevyys. (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992.)

Bioanalytiikka on oikeutettu toimimaan laillistettuna terveydenhuollon ammattihenkilönä kliinisessä laboratoriotyössä. Terveystieteiden alaa valvoo sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. Bioanalytiikan työnkuvaan kuuluvat näytteenotto, asiakkaiden ohjaus sekä laboratoriotutkimusten suorittaminen ja niiden luotettavuudesta sekä laadunvarmistuksesta huolehtiminen. Lisäksi toimenkuvaan kuuluvat tutkimusvälineiden ja -laitteiden käyttökunnosta huolehtiminen sekä asiakkaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden takaaminen tutkimuksen aikana. Eri laboratorioissa työskentely edellyttää bioanalytikolta erikoisosaaamista. (Suomen Bioanalytikkoliitto ry 2011.)

2.1 Laboratoriotutkimusprosessi ja laboratoriotutkimus

Laboratoriotutkimusprosessi koostuu kolmesta eri vaiheesta, jotka ovat preanalyttinen, analyttinen ja postanalyttinen vaihe. Preanalyttinen vaihe on perusta koko laboratoriotutkimustyölle. Se koostuu asiakkaanohjauksesta, näytteenotosta, näytteen säilytyksestä ja kuljetuksesta, sen vastaanotosta, käsittelystä ja jakelusta. Preanalyttinen vaihe sekä tutkimusprosessi alkavat siitä, kun asiakas ja lääkäri kohtaavat. Tällöin lääkäri tekee kliinisen tutkimuksen asiakkaalle ja määrää tarvittavat laboratoriotutkimukset eli tekee tutkimuspyynnön sähköisessä muodossa. Tutkimuspyynnön perusteella näytteenottohenkilökunta suunnittelee näytteenotto-tilanteen. (Matikainen, Miettinen.& Wasström 2010, 13.)

Analyttisessä vaiheessa tarvittavien esikäsittelyjen, kuten esimerkiksi sentrifugoinnin ja erottelun, jälkeen voidaan mitata tutkittavan analyysin pitoisuus, esiintyminen tai osuus. Postanalyttiseen vaiheeseen kuuluvat tulosten tarkastaminen, hyväksyminen, niiden tietojärjestelmään syöttö ja tulkinta. (Tuokko, Rautajoki & Lehto 2008, 12.) Kaikkiin edellä kuvattuihin vaiheisiin kuuluvat myös olennaisena osana laboratoriotyöhön liittyvien eettisten periaatteiden noudattaminen ja työturvallisuuden toteuttaminen (Opetusministeriö 2006, 22).

Laboratoriotutkimusten ensisijaisena tavoitteena on asiakkaan hyvinvointi ja oikeuksien kunnioittaminen (Tuokko ym. 2008, 37). Laboratoriotutkimusten pe-

rusteella voidaan diagnosoida ja pois sulkea erilaisia sairauksia. Niiden avulla arvioidaan ja seurataan asiakkaan terveydentilaa. (Matikainen ym. 2010, 8.) Laboratoriotutkimuksilla selvitetään elimistössä tapahtuvia toimintoja elin-, kudokset-, solu- ja molekyylyllisellä tasolla. Verinäytteiden lisäksi laboratorioissa otetaan muitakin näytteitä, esimerkiksi mikrobiologisia näytteitä, joita ovat yskös-, virtsa- ja ulostenäytteet. Laboratoriotutkimukset ovat spesifisiä eli tutkivat tiettyä asiaa tai toimintaa. Suomessa tehdään vuodessa noin 20 miljoonaa laboratoriotutkimusta. (Matikainen ym. 2010, 13, 40.)

2.2 Näytteenotto laboratoriossa

Näytteenottoa tehdään laboratorioissa. Sairaaloitten laboratorioissa tutkitaan myös siihen kuuluvien sairaanhoitopiirin muiden terveyskeskusten ja laitosten lähettämiä potilasnäytteitä. (Lapin sairaanhoitopiiri 2012.) Näytteitä otetaan lisäksi kierto- ja päivystysnäytteenottona sairaalan osastoilla ja poliklinikoilla (Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri 2010).

Näytteenotto kuuluu asiakkaan tutkimus- ja hoitoprosessiin. Näytteenottoon vaaditaan asiakkaan suostumus sekä lääkärin lähete. Lääkärin velvollisuus on ohjeistaa asiakasta näytteenottoon. Tutkimukset voivat edellyttää ravinnon oloa tai joidenkin lääkkeiden pois jättämistä tutkimuspäivänä. Tiedetyt verinäytteet otetaan esimerkiksi aamupäivällä. (Tuokko ym. 2008, 10, 37.) Näytteenottaja ei saa ottaa väkisin asiakkaalta näytettä. Asiakkaalla on myös oikeus saada kivunlievitystä. (Matikainen ym. 2010, 39.) Asiakas tunnistetaan ennen näytteenottoa siten, että hän kertoo henkilöturvattuunsa ja nimensä (Tuokko ym. 2008, 37).

Lasten verinäytteenotossa täytyy olla tarpeeksi aikaa ja rauhallinen ympäristö. Lapselle pyritään tekemään mahdollisimman turvallinen olo näytteenoton ajaksi. Näytteenottotilan seinillä olevat kuvat ja tilassa olevat lelut saavat lapsen huomion pois näytteenottotilanteesta. Lapsen turvallisuuden tunnetta lisää, jos paikalla on lapsen vanhemman lisäksi henkilökunnasta henkilö, joka pitää lapsen kädestä kiinni. (Matikainen ym. 2010, 40–41.)

Näytteenottotaito kuuluu terveydenhoitoalan ammattitaitovaatimukseen. Bioanalytiikot, laboratoriohoitajat, ensihoitajat, kätilöt, sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat saavat koulutuksessa valmiudet ottaa laskimo- ja ihopistonäytteitä. Bioanalytiikolla ja laboratoriohoitajalla on näistä ammattiryhmistä parhaat edellytykset ottaa verinäytteitä käytännön taitojen ja teoretietojen perusteella. Työpaikka kouluttaa lähihoitajat tarvittaessa näytteenottoon. (Penttilä 2004, 24.)

2.3 Näytteenottotilan aseptiikka

Näytteenottajien täytyy suojata itsensä tartuntavaarallisilta näytteiltä. Suojaus varmistetaan hyvällä käsihygienialla, puhtailla välineillä sekä puhtaalla ja asianmukaisella työympäristöllä. Aseptiikalla suojataan sekä näytteenottajaa että asiakasta mikrobikontaminaatiolta. (Matikainen ym. 2010, 24, 26.)

Työturvallisuuslaki 738/2002 koskee työtiloja ja laboratoriossa työskenteleviä näytteenottajia. Se velvoittaa työntekijöitä käyttämään asianmukaista vaatetusta ja tarvittaessa suojavälineitä, esimerkiksi suojakäsineitä ja hengityssuojaimia (Työturvallisuuslaki 738/2002). Suojakäsineitä sekä suu- ja nenäsuojusta käytetään, jos on vaara saada pisara-, ilma- tai eritetartunta. Pitkien hiuksien täytyy olla kiinni ja kynsien lyhyet, tällä parannetaan hygieniaa. Koruja ja lävistyksiä ei hyväksytä koska se heikentää työturvallisuutta. (Matikainen ym. 2010, 25–26.)

Näytteenottajan kuuluu desinfioida kätensä alkoholihuuhteella aina ennen ja jälkeen asiakaskontaktin. Käsihygienian noudattaminen on tärkeää, koska näytteenottajat ja käsittelijät eivät aina tiedä asiakkaiden tai näytteiden tartuntavaarallisuudesta. Annettuja ohjeita noudattamalla ehkäistään infektioiden leviämisen. Näytteenotossa tulee pyrkiä ottamaan näyte vakuumi- tai siipineulatekniikalla. (Meurman & Ylönen 2005, 575.)

2.4 Asiakaspalvelu

Laboratorioon tulevia asiakkaita on palveltava niin, että he saavat tarvittavan avun ja ovat palveluun tyytyväisiä. Asiakkailla on erilaisia odotuksia näytteenotosta. Asiakkaan tarpeet ohjaavat hänen odotuksiaan palvelusta, ja ne sanelevat, mitä asiakas haluaa. Asiakkaalla on toiveita siitä, kuinka hän haluaa itseään kohdeltavan palvelun aikana. Asiakkaalla on oma arvojärjestelmä, jonka mukaan asiakas pitää tiettyjä asioita hyväksyttävänä ja tiettyjä asioita ei. Asiakkaat haluavat, että heitä kohdellaan yksilöinä. (Grönroos 2007, 355, 360, 362.)

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992 säättää, että asiakkaalla on oikeus ja velvollisuus saada laadultaan hyviä terveyden- ja sairaanhoitopalveluja. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakkaan on saatava hyvää ja asiallista kohtelua ottamalla huomioon asiakkaan ihmisarvo, vakaumus ja yksityisyys. Huomioon on otettava myös asiakkaan toivomukset, mielipiteet, yksilölliset tarpeet, äidinkieli ja kulttuuritausta. (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992.) Näytteenottohenkilökunnan täytyy olla asiantuntevaa, luotettavaa ja yhteistyökykyistä. Asiakkaan erityistarpeiden ymmärtäminen ja suvaitseminen ovat edellytys hyvään asiakaspalveluun. Hyvään asiakaspalveluun kuuluu myös kritiikin vastaanottaminen ja sen oikea käsittely. (Matikainen ym. 2010, 36.)

3 Laboratorion näytteenotto-tila

Näytteenotto-tilojen suunnittelussa täytyy ottaa huomioon seuraavia seikkoja: millaisia näytteitä otetaan, kuinka paljon näytteitä otetaan, näytteiden joustava siirrettävyys esikäsittelyyn ja analysoitavaksi. Lisäksi otetaan huomioon, miten tutkimustulokset syötetään ja arkistoidaan. Tulosteiden ottamisen tulee olla helppoa. (Pekkarinen 2006b, 14.) Näytteenotto-tilasta on voitava poistua kahden eri poistumistien kautta väkivaltatilanteen ja tulipalon sattuessa. Ovien täytyy avautua näytteenotto-tilasta ulospäin, sillä tämä helpottaa tilasta poistumista. Näytteenotto-tila täytyy suunnitella siten, että myös liikuntarajotteisten on mahdollista asioida esteettömästi siellä. Laboratoriotilat tulee suunnitella mahdolli-

suuksien mukaan yksikerroksiseen rakennukseen. Tila on eristettävä omaksi yksiköksi muista tiloista paloteknisistä syistä. Tällöin palon sattuessa palo ei pääse leviämään laboratorioon tai laboratoriosta. (Pekkarinen 2006a, 16.)

Hyvän näytteenottotilan kriteereihin kuuluu, että näytteenottotila on muunneltavissa halutulla tavalla. Siellä on säädettävät tasot, riittävästi tilaa tietokoneelle ja näytteenottovälineille. Näytteenottotilassa täytyy olla toimiva näytteenottokärry, hyvä näytteenotto- ja työtuoli. (Ketola, Toivonen & Tuomivaara 2006.) Työturvallisuuslaki 738/2002 velvoittaa näytteenottajaa ilmoittamaan työnantajalle näytteenottotiloissa tai välineissä ilmenneet puutteet tai epäkohdat (Yrjänheikki 2004, 14).

Näytteenottotilassa on oltava standardien mukaiset kalusteet, välineet ja vesi- ja sähköliitännät. Vesipisteitä tarvitaan käsienpesuun ja tarvittaessa välineiden puhdistukseen. Sähköpisteitä tarvitaan atk-järjestelmän ja sähkölaitteiden liittäminen. Lisäksi näytteenottotilan tulee olla riittävän suuri, jotta kalusteet voidaan sijoittaa ergonomisesti oikein ja jotta ne ovat tarvittaessa siirrettävissä. (Pekkarinen 2006a, 14.)

Näytteenottotila on usein sijoitettu nurkkaan, mikä voi johtaa vaaratilanteisiin esimerkiksi aggressiivisessa potilastilanteessa. Näytteenottotilan ollessa huonosti eristetty ongelmaksi voi muodostua asiakkaan yksityisyyden puuttuminen. (Vilhonen 2005, 16–17.) Toimipisteiden huonon suunnittelun johdosta samassa huoneessa voi olla useita näytteenottotiloja. Tällöin melu ja häly vaikeuttavat näytteenottajan keskittymistä työntekoon. (Eloranta & Teljoma 2010, 15.)

Eloranta ja Teljoma (2010) tutkimuksen mukaan huoneen täytyy olla tarpeeksi tilava, jotta kalusteiden siirtäminen on mahdollista. Lisäksi näytteenottajan täytyy voida liikkua näytteenottotuolin molemmille sivuille. Tutkimus on tehty HUSLABille laboratorion henkilökunnan ergonomiasta. Siinä todettiin, että HUSLABin työntekijät olivat tyytymättömiä näytteenottotilaan. Työtilan koko oli henkilökunnan mielestä pieni ja työvälineiden sijoitus huono. Työtuoliin oltiin pääsääntöisesti kohtalaisen tyytyväisiä. Työtasot olivat tutkimuksen mukaan usein liian pienet.

3.1 Kalusteet ja valaistus

Näytteenottotilassa olevien työtasojen täytyy olla tukevia, jotta ne kestävät välineiden kuormitusta. Työtasojen kulmien täytyy olla pyöristetyt, jotta asiakkaat tai näytteenottajat eivät satuta itseään niihin. Työtasolla täytyy olla tarpeeksi tilaa työvälineille ja turvalliselle välineiden säilyttämiselle. Työtason korkeuden tulee olla säädettävissä näytteenottajan mukaan. Tasojen säätimien tulee olla sijoitettu niin, että ne ovat helposti käytettävissä. (Suomen standardisoimisliitto SFS 2000, 120, 122.)

Näytteenottotilassa täytyy olla säädettävä atk-pöytä ja työtuoli, jonka jokainen näytteenottaja voi säätää omien mieltymysten ja mittojensa mukaan. Atk-pöydälle sijoitetaan tietokone ja välineet. Näytteenottotuolin täytyy olla sellainen, joka on siirrettävissä ja säädettävissä lepoasentoon asiakkaan tarpeiden mukaan. (Pekkarinen 2006a, 14.)

Näytteenottotilan pintamateriaalit ovat tärkeä osa näytteenottotilaa. Näytteenottotilan lattiamateriaalin suositellaan olevan kovapintaista, ja jossa ei ole liukastumisvaaraa. Työtasojen ja tuolien pintamateriaalin tulee olla helposti puhdistettavissa, jotta bakteerien leviäminen estetään ja tartuntariski pienenee. (Pekkarinen 2006a, 14, 16.) Työtasojen pintamateriaalien tulee olla heijastamattomia, jotta valaistus ei aiheuta näytteenottoa hankaloittavia varjostumia (Suomen standardisoimisliitto SFS 2000, 120). Tekstiilien pintamateriaalien suositellaan olevan paloturvallisia, bakteerien kasvua estäviä ja laitospesua kestäviä (Vilhonen 2005, 19).

Näytteenottotilassa on oltava riittävä valaistus, mutta se ei saa olla liian kirkas (Matikainen ym. 2010, 34). Riittävä valaistus on välttämätöntä tarkan työn tekemiseen, ja lisäksi se vaikuttaa vireystilaan (Hänninen, Koskelo, Kankaanpää & Airaksinen 2005, 78). Valoa täytyy pystyä kohdistamaan oikein, jotta välttyään heijastuksilta ja varjostuksilta, jotka hankaloittavat näytteenottotilannetta (Matikainen ym. 2010, 34). Valaistukseen vaikuttavat sopiva valon väri, riittävät värintoisto-ominaisuudet ja valaistuksen muunneltavuus näytteenottajan mukaan.

Huomioon on otettava lisäksi riittävä valaistuksen voimakkuus, valaistuksen tasaisuus ja kohtuulliset luminanssierot. (Yrjänheikki 2004, 66.)

3.2 Näytteenottovälineet ja jätteet

Elorannan ja Teljomaan (2010, 15) tutkimuksen mukaan näytteenottovälineitä varten toimivin ratkaisu on näytteenottokärry. Siinä on tilaa erilaisille näytteenottovälineille ja tarvikkeille.

Näytteenottotiloissa noudatetaan jätesuunnitelmaa, joka perustuu jätelakiin. Näytteenottovälineet, kuten neulat ja lansetit, laitetaan viiltäviin jätteisiin. Ylimääräiset näyteputket, jotka sisältävät verta, lajitellaan biologisiin jätteisiin ja hävitetään kaatopaikalla hautaamalla. (Matikainen ym. 2010, 53–54.)

Tartuntavaaralliset jätteet kuten tartuntavaarallista tautia sairastavien asiakkaiden uloste-, veri- tai virtsajätteet, hävitetään jätteenkäsittelylaitoksessa polttamalla (Matikainen ym. 2010, 53–54). Näytteenottotilassa täytyy olla jäteastia tavallisille paperiroskille ja tietoturvajäteastia, johon laitetaan tuhottavaksi menevät paperiroskat. (Pekkarinen 2006a, 14.)

3.3 Sisäilma ja ilmastointi

Näytteenottotilan sisäilman laatu vaikuttaa työtilaviihtyvyyteen. Pahimmillaan sen epäpuhtaudet voivat johtaa sairauksiin ja oireiluun esimerkiksi allergioihin. Sisäilman aiheuttamia yleisimpiä viihtyvyyshaittoja ovat kuiva ja tunkkainen ilma, pöly, lika ja veto. Tunkkaisessa ilmassa työskentelevillä voi esiintyä päänsärkyä ja poikkeavaa väsymistä sekä keskittymiskyvyn heikkenemistä. Huoneilman kuivuus, pöly ja lika aiheuttavat hengitysteiden ja silmien ärsytystä. Kuiva huoneilma aiheuttaa myös ihon kuivumista ja yskää. (Lahtinen, Lappalainen & Reijula 2006, 9, 12.)

Näytteenottotilan sisäilmaongelmat voivat liittyä fysikaalisiin, biologisiin tai kemiallisiin tekijöihin. Fysikaalisiin tekijöihin kuuluvat muun muassa melu ja läm-

pötila. Biologisiin tekijöihin liittyvät mikrobiperäiset epäpuhtaudet, jotka aiheutuvat esimerkiksi kosteus- ja homevaurioituneista rakenteista. Kemiallisiin tekijöihin luetaan kuuluvaksi teollisuuden ja liikenteen päästöt, jotka voivat päästä rakennuksen sisäilmaan. Sisäilmaongelmia voivat lisäksi aiheuttaa uusista materiaaleista haihtuvat orgaaniset aineet, lastulevyistä ja liimoista vapautuva formaldehydi, maaperästä sisäilmaan kulkeutuva radioaktiivinen radon ja korjaustöihin liittyvä asbesti. (Lahtinen ym. 2006, 10, 13–14.)

Näytteenottotilan ilmanvaihdon täytyy olla riittävän tehokas, mutta vetoa ei saa olla. Yleensä luonnollinen ilmanvaihto ei riitä, vaan vaaditaan koneellinen ilmanvaihtojärjestelmä. (Hänninen ym. 2005, 38.) Ilmastoinnilla hallitaan ilman lämpötilaa ja laatua. Ilmanvaihdon määrä on ilman laadun kannalta ratkaisevaa. Ilmanvaihdon täytyy olla riittävä, jotta epäpuhtauksien pitoisuudet pysyvät riittävän alhaisena. (Salonen, Lappalainen, Lahtinen, Holopainen, Palomäki, Koskela, Backlund, Niemelä, Pasanen & Reijula 2011, 61.)

Näytteenottotilan lämpötilan tulee olla miellyttävä normaali sisälämpötila (Matikainen ym. 2010, 34). Työviihtyvyys ja työteho heikkenevät lämpötilan noustessa liian korkeaksi (Salonen ym. 2011, 61). Näytteenottotilan optimaalinen lämpötila on 21–23 astetta. Näytteet säilyvät huoneenlämmössä ja näytteenoton optimilämpötilassa näytteenotto onnistuu hyvin. (Hänninen ym. 2005, 38.)

3.4 Asiakkaan yksityisyys

Näytteenottotilan täytyy olla äänieristetty, ja sen voi erottaa muusta tilasta verholla tai ovella (Tammi & Uutela 2008). Uusimmissa näytteenottotiloissa on otettu huomioon äänieristys laittamalla äänieristyslevyt seiniin ja kattoon. Vanhemmissa näytteenottotiloissa, joita erottaa toisistaan verho tai sermi, keskustellaan asiakkaan kanssa hiljaisemmalla äänellä. (Matikainen ym. 2010, 38–39.)

Tietoturvan vuoksi asiakkaiden ylimääräiset näytteenottotarrat laitetaan tietosuojajäteastiaan. Tietokoneennäyttö käännetään asiakkaasta pois päin tai asetetaan näyttöön suoja, joka estää näkyvyyden tietokoneennäytölle. Näyt-

teenottajia koskee salassapito- ja vaitiolovelvollisuus asiakkaan asioista, joita ei saa käsitellä kuin hoitoon osallistuvien kanssa. (Matikainen ym. 2010, 38–39.)

4 Työviihtyvyys osana työtilaviihtyvyyttä

Työviihtyvyys mittaa työntekijöiden kokemuksia organisaatiossa, työyhteisössä ja työtehtävässä työskentelystä. Työviihtyvyyttä pidetään yleensä tavoitetilana työolojen kehittämiseksi ja työsuojelulle. Työyhteisössä tarvitaan sopivassa suhteessa tyytymättömiä ja tyytyväisiä työntekijöitä. Se tuo kriittisyyttä, voimavaroja ja uusia näkökulmia työpaikan kehitykselle. (Rauramo 2004, 33.) Työviihtyvyys perustuu johdon, esimiesten ja työntekijöiden yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen (Työterveyslaitos 2011).

Latvasen tutkimuksen (2008, 41) mukaan työviihtyvyyteen vaikuttavia asioita on useita. Työviihtyvyyttä edistäviä tekijöitä ovat ristiriidaton työyhteisö, esimies ja työkaverit, oma ammatillinen osaaminen ja koulutus sekä työn ulkopuolinen elämä. Työviihtyvyyteen vaikuttavia tekijöitä ovat työn mielekkyys, laatu, joustavuus, haasteellisuus, motivoivuus ja kehittävyys. Näiden lisäksi tiedonkulku ja hyvät ihmissuhteet luovat työyhteisöön turvallisuutta ja viihtyvyyttä. (Yrjänheikki 2004, 166.)

Työviihtyvyyteen vaikuttaa toimiva työyhteisö, jossa kiinnitetään huomiota esimies-alaisuhteiden parantamiseen ja työyhteisön säännöistä sopimiseen. Lisäksi otetaan huomioon työnohjaus, perehdyttäminen ja työmäärä. Toimivaan työyhteisöön kuuluu vuorovaikutuksen avoimuus, avoin keskustelu ongelmista ja pyrkimys yhteisiin ratkaisuihin ongelmatilanteissa sekä työsuojelu. Työyhteisö, jossa henkilöstö on motivoitunutta ja vastuuntuntoista, on toimiva. Työpaikalla tulee tuntea työnsä tavoitteet ja vastuut sekä hyödyntää vahvuuksiaan ja osaamistaan. (Työterveyslaitos 2011.)

Työviihtyvyyttä heikentäviä asioita työyhteisössä ovat Latvasen (2008, 46) mukaan erimielinen työyhteisö, oman työn hallitsemattomuus työmäärän ollessa

suuri ja kiireinen aikataulu. Työyhteisön organisaatio voi myös alentaa työviihtyvyyttä, jos tuki ja työn arvostus puuttuvat. Oma fyysinen ja psyykkinen jaksaminen vaikuttaa myös työviihtyvyyteen.

Työkierrolla tarkoitetaan työntekijän siirtymistä työskentelemään työtehtävästä toiseen. Työkierro perustuu vapaaehtoisuuteen ja yhteisesti sovittuihin sääntöihin alaisten ja esimiehen välillä. (Partanen 2009.) Työkierro edistää työviihtyvyyttä, ja se auttaa jaksamaan työssä sekä antaa työhön vaihtelua ja lisää työntekijän työmotivaatiota. Se mahdollistaa myös muiden työtapojen näkemistä, vahvistaa työntekijän muutosvalmiutta ja lisää ymmärrystä yhteistyön merkityksestä työyhteisössä. (Karhu & Selivuo 2004.)

4.1 Näytteenottajan ergonomia ja kuormittavuus

Kiinnittämällä huomiota työn ergonomiaan voidaan lisätä näytteenottajien hyvinvointia sekä tehostaa työprosessien sujuvuutta. Ergonomialla pyritään kehittämään ihmisen hyvinvointia, parantamaan ihmisen yksilöllisiä ominaisuuksia ja tarpeita työssä sekä huomioimaan työvälit ja työympäristö. Ergonomiaa käytetään apuna lisäämään ihmisen turvallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia työpäivällä. (Työterveyslaitos 2011.) Yleisimpiä ongelmia näytteenottotilassa on huono ergonomia näyttöpäätetyöskentelyssä sekä näytteenottotilanteessa (Vilho 2005, 16–17).

Fyysiseen ergonomiaan kuuluvat työasento ja näytteenottotilan valaistus, lämpötila ja äänieristys. Näytteenottajan yleisimpiä fyysisiä ergonomiaongelmia ovat huonot työasennot: selän etukumara, käsien huonot asennot, olkavarsien kohoasennot ja kiertoliikkeet. Tämän johdosta kalusteiden täytyy olla muunneltavia siten, että näytteenottaja voi helposti säätää kalusteet itselleen sopiviksi. (Matikainen ym. 2010, 34–35.) Näytteenotto on fyysistä työtä, jossa liikunta- ja tukielimet joutuvat kuormituksen alaisiksi. Näytteenottaja joutuu työskentelemään päivittäin asennossa, joka rasittaa yläraajojen pieniä lihaksia yksitoikkoisen toistoliikkeen johdosta. Ranteen ja kyynärvarren toistuvat liikkeet aiheuttavat lisää kuormitusta. (Yrjänheikki 2004, 110–112.)

Halminen-Äkräsin tutkimuksen (2009) mukaan näytteenottovälineet tulee sijoittaa siirreltävässä olevalle tasolle, jonka näytteenottaja voi sijoittaa itselleen sopivaan paikkaan välttääkseen kierto liikkeitä kokonaan. Tutkimuksen mukaan näytteenottajilla esiintyi kuormitustekijöitä, jotka johtuivat näytteenotosta ja näytteenottotiloista. Tutkitulla joukolla esiintyi huomattavasti niska-hartiaseudun ja yläraajan oireita.

Näytteenottaja joutuu sopeutumaan nopeasti erilaisiin näytteenottotilanteisiin ja erilaisten asiakkaitten tarpeisiin. Asiakas voi olla aggressiivinen, alkoholin vaikutuksenalainen tai huumeriippuvainen, joten mahdollinen uhkaava väkivallan pelko ja kiire voi lisätä näytteenottajan psyykkistä kuormittavuutta. Tällöin puhutaan näytteenottajan psyykkisestä ergonomiasta. (Matikainen ym. 2010, 34–35.) Tilastokeskuksen julkistaman selvityksen (2009) mukaan työpaineet ja kiire vähentävät työntekijöiden henkistä hyvinvointia varsinkin terveydenhoitoalan ammattia harjoittavien keskuudessa (Tilastokeskus 2009).

Monet erilaiset tekijät näytteenottoympäristössä aiheuttavat psyykkistä kuormittavuutta. Työ on psyykkisesti kuormittavaa, jos työn vaatimukset ja näytteenottajan valmiudet tehdä työtä eivät kohtaa. Lisäksi vähäiset vaikutusmahdollisuudet työyhteisössä voivat aiheuttaa psyykkistä kuormitusta. Työn kuormittavuuteen vaikuttavat näytteenottotilojen toimivuus sekä työn vaihtelevuus. Työn vaihtelevuudella tarkoitetaan esimerkiksi työnkiertoa ja työaikaan liittyviä tekijöitä. Lisäksi kuormittavuuteen vaikuttavat sosiaalisen tuen saanti työkavereilta, työtoveruussuhteet ja organisaation ilmapiiri. Psyykkiseen kuormittavuuteen vaikuttavat työn laatu ja määrä. Näytteenottajan täytyy omaksua työyhteisön toimintatavat ja noudattaa niitä. Vuorovaikutustaidot ovat asiakaspalvelutyössä tärkeässä asemassa. (Työministeriö 2002.)

4.2 Näytteenottajan työturvallisuus

Työturvallisuuslaki 738/2002 määrittää, että työnantajan velvollisuus on suojella työntekijöitä tapaturmilta ja terveysvaaroilta. Laissa otetaan huomioon työntekijän työolot, ikä, sukupuoli ja ammattitaito. Työtiloissa toimintaa ohjaavat työsuo-

jelutoimintaohjeet. Ne sisältävät työtilassa toimivalle henkilökunnalle ohjeita siitä, kuinka työskennellä turvallisesti ja toimia vaaratilanteen sattuessa. Ohjeiden tavoitteena on seurata ja ohjata laboratoriotuimintaa. (Työturvallisuuslaki 738/2002.) Turvallinen työympäristö helpottaa työn tekemistä ja edistää työntekijän turvallisuutta. Työympäristö sisältää tilat, välineet, koneet, laitteet ja ihmis-suhteet. (Työterveyslaitos 2011.)

Näytteenottotilanteessa voi tulla eteen hankalia ja väkivaltaisia asiakaskontakteja. Tapahtuma on yleensä äkillinen, arvaamaton ja pelottava kokemus. Silloin käytetään vuorovaikutustaitoja ja väkivaltakoulutuksessa opittuja taitoja. Näytteenottotiloissa täytyy olla kaksi poistumistietä, jotka on merkitty poistumismerkkein. Väkivaltaisessa tilanteessa näytteenottaja pääsee poistumaan huoneesta helposti. Työnantajan on aina puututtava tilanteeseen, jossa on ollut väkivaltaa tai uhka tulla väkivallan kohteeksi. Työnantajan on järjestettävä työturvallisuus-koulutusta työntekijöille vuosittain. (Rauramo 2004, 93.)

Tilastokeskuksen tutkimuksen (2009) mukaan kiire lisää työväkivallan riskiä. Kun henkilökuntaa on vähän, joudutaan hoitamaan vaikeita asiakkaita yksin. Työpaineen alla työskentely ja kiire saattavat vaikuttaa siihen, että työturvallisuutta ei aina muisteta varmistaa. Ylivoimaisesti eniten työväkivaltaa kohtasivat terveyden- ja sairaanhoitotyön ammatteja harjoittavat henkilöt. Työntekijät kokivat uhkailua ja fyysistä väkivaltaa. Useimmiten väkivallantekijä oli henkilön asiakas, potilas tai muu työssä kohdattu ihminen. (Tilastokeskus 2009.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävät

Opinnäytetyön aiheena oli selvittää ISLABin aluelaboratorioiden, Savonlinna ja Mikkeli sekä Kuopion Savotalon ja Joensuun lähilaboratorioiden näytteenottohenkilökunnan työtilaviihtyvyys. Kyselyn avulla selvitettiin kyseisten laboratorioiden näytteenottotilojen toimivuutta ja viihtyvyyttä näytteenottohenkilökunnan mielestä.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Kuinka viihtyisinä näytteenottohenkilökunta pitää ISLABin aluelaboratorioiden, Savotalon ja Joensuun lähilaboratorioiden näytteenottotiloja?
2. Millaisia eroavaisuuksia on eri aluelaboratorioiden tai eri lähilaboratorioiden näytteenottohenkilökunnan työtilaviihtyvyydessä?

6 Työtilaviihtyvyykselyn suorittaminen

Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella, joka perustuu asian kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla. Kysely- eli survey-tutkimuksessa vastaajat muodostavat otoksen (Heikkilä 2010, 193). Kyselytutkimuksen perustana on, että saadaan riittävän suuri ja edustava otos, jotta tulokset ovat luotettavia. Tutkimuksessa käytettiin standardoituja tutkimuslomakkeita, joissa oli valmiita vastausvaihtoehtoja. Tällä tutkimusmenetelmällä kartoitetaan nykyinen olemassa oleva tilanne. (Vrt. Heikkilä 2010, 16.)

Kysely oli tarkoitus tehdä ainoastaan ISLABin aluelaboratorioiden näytteenottajille. Suunnitelman edetessä tuli ilmi, että otoskoko voi jäädä liian pieneksi, jolloin tutkimus ei ole luotettava. Tällöin ei myöskään opinnäytetyöstä ole hyötyä toimeksiantajalle. Tästä johtuen kyselyyn otettiin mukaan myös Joensuun lähilaboratoriot ja Savotalon laboratoriot. Näin otoskoko suureni 81 henkilöön.

6.1 Kyselylomakkeen suunnittelu

Kyselylomakkeen (liite 3) laatimisessa käytettiin apuna tilastotieteen kirjallisuutta ja aikaisempia tutkimuksia. Aiheesta käytiin keskustelua Kontiolahden laboratoriohenkilökunnan kanssa. Kyselylomake alkoi saatekirjeellä, joka sijoitettiin ensimmäiselle sivulle. Saatekirjeessä kerrottiin tutkimuksen tekijät, tutkimusaihe ja mitä tutkimuksella pyrittiin selvittämään (Heikkilä 2010, 61).

Kysymysten muotoilu on tärkeä vaihe kyselylomaketta suunniteltaessa. Puutteellinen lomake voi pilata koko tutkimuksen. Kyselylomakkeen määrittelyssä täytyy määritellä tärkeimpiä käsitteitä ja suunnitella, kuinka saatuja vastauksia käsitellään, jotta niistä saadaan luotettavia ja laadukkaita tuloksia. (Heikkilä 2010, 47–48.)

Kyselylomakkeen ulkonäkö suunniteltiin siistiksi ja houkuttelevan näköiseksi. Kysymykset asetettiin siten, että ne etenivät loogisesti ja niissä kysyttiin yhtä asiaa kerrallaan. Alkuun sijoitettiin helpoimpia kysymyksiä ja samaa aihetta koskevat kysymykset ryhmiteltiin kokonaisuuksiksi. Kysymykset merkattiin juoksevilla numeroilla. Tämä helpotti tulosten käsittelyä tilasto-ohjelmilla. (Vrt. Heikkilä 2010, 47–48.)

Kyselylomakkeen esitestaus on tärkeää. Sillä selvitetään mittaako kyselylomake juuri sitä asiaa, mitä on tarkoitus mitata. Esitestauksessa kiinnitetään huomiota kysymysten täsmällisyyteen, olennaisuuteen sekä lomakkeen siisteyteen ja ulkonäköön. (Heikkilä 2010, 61.) Esitestauksessa kiinnitettiin huomiota vastaamiseen kuluvaan aikaan sekä kysymysten ymmärrettävyyteen.

Kyselylomake lähetettiin toimeksiantajalle, joka antoi kehitysehdotuksia kysymyksiin. Korjausten jälkeen kyselylomake testattiin Kontiolahden terveyskeskuksen laboratoriohenkilöstöllä ja viidellä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun bioanalytiikan opiskelijalla.

6.2 Kysymystyypit ja kysymykset

Kyselylomakkeessa esiintyi asenneasteikollisia väittämiä, joihin vastaajat ottivat kantaa. Tällä kysymystyypillä saatiin paljon asiaa pieneen tilaan. Kyselyssä käytettiin Likertin asteikollisia mielipideväittämiä. Asteikon toisena ääripäänä oli ”täysin samaa mieltä” ja toisena ääripäänä ”täysin eri mieltä”. (Vrt. Heikkilä 2010, 52–53.)

Kyselylomakkeen lopussa oli yksi avoin kysymys, jossa vastaajat voivat antaa vapaata palautetta ja yleisiä kehitysehdotuksia näyttöennottotilaviihtyvyyteen. Vastausten avulla saatiin tutkimukseen hyviä kehitysehdotuksia. Avoin kysymys sijoitettiin kyselylomakkeeseen viimeiseksi, koska vastauksille oli annettava tarpeeksi tilaa. (Vrt. Heikkilä 2010, 49.)

Tämän tutkimuksen kyselylomakkeen (liite 4) kysymykset jaettiin kolmeen eri osioon, joissa kaikissa oli juokseva numerointi. Osiossa yksi selvitettiin vastaajien taustatietoja. Ensimmäisillä kahdella kysymyksellä tiedusteltiin vastaajan sukupuolta ja ikää, joiden avulla selvitettiin iän vaikutusta vastaajien työtilaviihtyvyyteen. Kysymys kolme oli sekamuotoinen kysymys, jossa oli valmiiksi annetut vaihtoehdot ja lisäksi yksi vaihtoehto oli avoin. (Vrt. Heikkilä 2010, 52.) Ammattinimikkeellä selvitettiin, millä nimikkeellä näyttöennottajat työskentelevät. Työskentelypaikan perusteella selvitettiin, millä paikkakunnalla vastaajat työskentelevät ja onko työskentelypaikka aluelaboratorio vai lähilaboratorio. Työskentelypaikan ja näyttöennottotehtävissä työskentelyajalla selvitettiin paikkakunnan ja työskentelyvuosien merkitystä työtilaviihtyvyyteen.

Kyselylomakkeen osiossa kaksi; näyttöennottotila ja kalustus, selvitettiin näyttöennottotilaa, sen kalustusta sekä näyttöennottotilan toimivuutta näyttöennottotyöhön. Tämän osion kysymykset olivat 4-portaisia Likertin asteikollisia kysymyksiä. Likertin asteikkoa käytetään yleensä mielipideväittämissä (Heikkilä 2010, 53). Vastausvaihtoehdot ovat valmiita, joista vastaajat valitsevat sopivimman vaihtoehdon (Heikkilä 2010, 50–51). Kyselylomakkeen asteikko on ”täysin eri mieltä”, ”osittain eri mieltä”, ”osittain samaa mieltä” ja ”täysin samaa mieltä”. Näin vastaajalla täytyi olla oma mielipide tai tieto kysyttävään asiaan. Tämä helpotti analyysin tekemistä ja sen tulkintaa. Osa kysymyksen seitsemän alakysymyksistä selvitti, voiko vastaajan mielestä näyttöennottotilan kalustusta muokata näyttöennottajalle sopivaksi.

Kysymyksessä seitsemän eli osiossa kaksi selvitettiin myös ilmaston, valaistuksen ja sisäilman laatua näyttöennottotilassa. Nämä seikat vaikuttavat merkittävästi näyttöennottotilantilan toimivuuteen. Tässä osiossa tiedusteltiin työvälineiden toimivuutta, säilytystilaa sekä välineiden saatavuutta. Tämä on tärkeää,

ettei näyttöönottajan tarvitse tehdä rasittavia käännöksiä tai epäergonomisia liikkeitä saadakseen välineet ulottuvilleen. Tämän avulla kartoitettiin, kuinka hyvin tila soveltuu pohja ratkaisultaan näyttöönottotilaksi, asiakkaan yksityisyyden säilymistä ja onko työtila rauhallinen ja meluton.

Kyselylomakkeen osio kolme käsitteli näyttöönottotyön kuormittavuutta ja kysymyksissä oli annettu valmiiksi kaksi vastausvaihtoehtoa. Näihin kysymyksiin liittyvät jatkokysymykset ovat monivalintavaihtoehtoja. Kysymyksillä 8-11 selvitettiin vastaajien työmäärän jakautumista työpäivän aikana ja työn kiireellisyyttä. Kysymyksillä 12–17 kartoitettiin asiakkaalta saatua palautetta. Positiivisen ja negatiivisen palautteen saaminen vaikuttaa työmotivaatioon ja työssä jaksamiseen.

Kysymyksessä 18 selvitettiin vastaajan mahdollisuutta työkiertoon, joka tuo vaihtelua työhön. Kysymys 19 kartoitti, kuinka tyytyväisiä näyttöönottajat olivat yleisesti näyttöönottotyöhön. Vaihtoehtoisissa oli mukana myös: ”ei osaa sanoa” eli neutraali vaihtoehto. Tämä vaihtoehto voi sopia vastaajalle, joka ei osannut sanoa mielipidettään tai ei halunnut ottaa kantaa tähän asiaan.

Kysymyksissä 22–23 tiedusteltiin näyttöönottotilan tiedonkulkua. Vaihtoehdot olivat ”erittäin hyvin”, ”melko hyvin”, ”ei osaa sanoa”, ”melko huonosti” ja ”erittäin huonosti”. Kysymyksillä selvitettiin, kuinka tiedonkulku toteutui näyttöönottotilassa ja laboratorioden välillä. Kyselylomakkeen viimeinen kohta oli avoin kysymys, jossa vastaajat voivat antaa vapaata palautetta ja kehitysehdotuksia näyttöönottotilaan. Avoimesta kysymyksestä saatiin hyviä kehitysideoita.

7 Tutkimusjoukko

Itä-Suomen laboratoriuksikeskuksen liikelaitoskuntayhtymä (ISLAB) perustettiin vuonna 2008. ISLABin toimintapiiriin kuuluvat Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä, Etelä-Savon sairaanhoitopiiri, Itä-Savon sairaanhoitopiiri ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri. ISLAB muodostuu neljästä

aluelaboratoriosta, joita ovat Kuopion, Joensuun, Savonlinnan ja Mikkelin alue-laboratoriot. Oman alueensa laboratoriotoinnista vastaa kukin aluelaboratorio itse. (Itä-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä 2012.)

Aluelaboratorioiden lähilaboratoriot ovat lähikuntien terveyskeskusten yhteydessä toimivia laboratorioita. Joensuun alueeseen kuuluu 15 lähilaboratoriota ja näiden lisäksi neljä näytteenottoimipistettä. Kaikki lähilaboratoriot jaetaan toimintojensa mukaan neljään eri tyyppiin: Lähilaboratoriossa 1. tehdään näytteenoton lisäksi peruskemian ja perushematologian tutkimuksia. 2. tehdään näytteenoton lisäksi perushematologian ja kemian vieritutkimuksia tai 3. suoritetaan näytteenottoa ja vieritutkimuksia. 4. suoritetaan pelkästään näytteenottoa. (Liehu 2012.)

7.1 Aineiston keruu

Opinnäytetyössä käytettiin sähköistä kyselyä. Sähköinen kysely on nopea ja tehokas tapa kerätä tietoa (Heikkilä 2010, 69). Tietojenkeruumenetelmänä oli strukturoitu kyselylomake, jolla saadut vastaukset tallennettiin TYPALA-tietokantaan. TYPALA-tietokannasta vastaukset siirrettiin Excel-tilasto-ohjelmaan sekä SPSS-ohjelmaan, joissa vastauksia voitiin analysoida. TYPALA-tietokanta on Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun Tuki ja palaute tietokanta. Tämän jälkeen kyselyn tutkimustulokset analysoitiin ja raportoitiin.

Sähköinen kysely lähetettiin näytteenottajille sähköpostitse, jonka saatekirjeessä oli linkki TYPALA-kyselylomakkeeseen. Kyselyyn vastaavilta näytteenottajilta saatiin viestiä, että linkki ei aukea. Asiaa selvittäessä ilmeni, että linkki täytyi liittää suoraan sähköpostiin, ei Word-tiedoston kautta, kuten oli tehty. Tästä johtuen vastausaikaa pidennettiin viikolla, joten kaikille jäi riittävästi aikaa vastata. Vastausaikaa oli 15.3.2012–6.4.2012. Muistutusviesti vastaajille laitettiin sähköpostitse viikkoa ennen kyselyn päättymistä.

7.2 Aineiston käsittely

Vastauksia saatiin 57 kappaletta ja vastausprosentti oli 70. Sähköisen-kyselyn aineisto siirrettiin TYPALA-tietokannasta suoraan Excel-tiedostoon, josta tiedot syötettiin SPSS-ohjelmaan. Näistä tehtiin prosentti- ja frekvenssijakaumat eri muuttujille. Tietojensyöttövaihe jäi kokonaan pois, mikä vähensi virheiden mahdollisuutta, koska vastauksia ei tarvinnut syöttää käsin taulukoihin.

Vastaukset käytiin huolellisesti läpi. Kyselylomakkeen vastauksia käsiteltiin ja analysoitiin Microsoft Excelillä ja SPSS-tilasto-ohjelmalla. Tuloksista laskettiin keskiarvot ja tarkastettiin muuttujien väliset suhteet ristiintaulukoinnilla. Lisäksi tulosten analysointiin käytettiin prosenttilukuja ja frekvenssejä. Opinnäytetyön tulosten esittelyssä käytettiin tekstin ja numeroiden lisäksi havainnollistavia kuvia ja taulukoita. Näin eri muuttujat tulivat selkeämmin esille.

Opinnäytetyön tulosten analyysimenetelmiä valittaessa otettiin huomioon, kuinka testin analyysimenetelmät sopivat tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen otantaan. Opinnäytetyön kyselyssä havaintoja oli vain joillakin muuttujilla ja otoskoko oli pieni, valittiin Spearmanin järjestyskorrelaatiokerroin. Tämä kerroin perustuu havaintojen järjestykseen ja on parempi pienelle aineistolle. (Heikkilä 2010, 92.)

8 Tilastollinen analyysi

Kyselylomakkeen osion kaksi vastauskäytin läpi SPSS-ohjelmalla, etsien niiden välisiä riippuvuuksia. Ensin muuttujille laskettiin Spearmanin korrelaatiokerroin, jota käytetään järjestysasteikollisten kysymyksien vertailussa (Vrt Heikkilä 2010, 90–92).

SPSS-ohjelmalla yhdistettiin alkuperäisestä aineistosta summamuuttujiksi vertailun selittävät ja selitettävät muuttujat. Silti vain muutamat vertailut olivat kelpoisia eli vertailtavat luokat riittävän isoja. X^2 -testin avulla pyrittiin selvittämään

vastaajien eri taustamuuttujien välisiä eroja. Esimerkiksi onko Joensuun ja yhdistettyjen paikkakuntien (Savonlinna, Mikkeli ja Savotalo) välillä näytteenottajien työtilaviihtyvyydessä tilastollisesti merkittävää eroa. Lisäksi tutkittiin onko aineistossa eroja eri paikkakuntien välillä työtilaviihtyvyydessä ja vaikuttaako työuran pituus työtilaviihtyvyyteen.

Vertailuja tehtiin paljon, mutta vain harva vertailu täytti χ^2 -testin vaatimukset vertailtavien luokkien havaintojen määrästä. Muutamia tilastollisesti merkittäviä eroja työtilatyytyväisyyden joissakin osa-alueissa löydettiin eri paikkakuntien ja työskentelyajan näytteenottotehtävissä osalta. Isommalla aineistolla eroja olisi voitu löytää enemmän, nyt täytyy tuloksia käsitellä kokonaisuutena.

8.1 Aineiston uudelleen luokittelu

Kysymyksen seitsemän eri kysymyksille tehtiin uudelleen luokittelu. Summamuuttujien avulla aineistoa voitiin käsitellä ja analysoida helpommin. Ristiintaulukoinnilla pyrittiin selvittämään kahden luokitellun muuttujan välistä yhteyttä, eli millä tavalla ne vaikuttavat toisiinsa. (Paaso 2009.)

Uudelleen luokittelu eli luokkien yhdistely tehtiin myös vertailtaviksi taustamuuttujiksi valittujen työskentelypaikkojen ja työskentelyaikojen mukaan. Kyselyyn saatiin vastauksia 57 kappaletta. Mikkelistä saatiin kymmenen vastausta, Joensuusta 31 vastausta ja Savonlinnasta sekä Kuopion Savotalon näytteenotosta molemmista kahdeksan vastausta. Kysymyksestä 4 työskentelypaikka tehtiin testejä varten uusi selittävä muuttuja, jotka on seuraavanlainen; Joensuu 0 ja yhdistetyt paikkakunnat (Savonlinna, Mikkeli ja Savotalo) 1

Kysymyksen kuinka kauan olet työskennellyt näytteenottotehtävissä luokat yhdistettiin vertailuja varten. kahteen eri ryhmään, alle 15 vuotta ja 15 vuotta tai enemmän työskennelleisiin näytteenottajiin. Tämän avulla haluttiin selvittää, onko työskentelyajalla näytteenottotehtävissä tilastollista merkitystä vastaajaan työtilaviihtyvyyteen. Muodostettu summamuuttuja koodattiin seuraavasti: työvuodet 15 vuotta ja yli=0 ja alle15 vuotta=1.

Osion kaksi kysymyksistä tehtiin seuraavat summamuuttujat. 2. Näytteenotto- tuolin käsinoja on helposti säädettävissä, 3. Näytteenottotuolin selkänöja on säädettävissä. ja 4. Työtuolin työasento on säädettävissä. Summamuuttuja ta- sojen säädöt muodostettiin yhdistämällä kysymykset: 5. Työtasoa voi säätää. ja 6. Näyttöpäätetasoa voi säätää. Summamuuttuja turvallisuus ja pohjaratkaisu muodostettiin yhdistämällä kysymykset: 7. Näytteenottotilan kalustus on asetel- tu turvallisesti väkivaltatilannetta ajatellen ja 8. Näytteenottotilan pohjaratkaisu on toimiva. Summamuuttuja yksityisyys muodostettiin yhdistämällä seuraavat kysymykset: 10. Näytteenottotila on meluton ja 11. Näytteenottotila mahdollistaa asiakkaan yksityisyyden säilymisen. Summamuuttuja työolot muodostettiin yh- distämällä seuraavat kysymykset: 12. Valaistus on riittävä, 13. Ilmastointi on riittävä, 14. Sisäilman laatu on hyvä ja 15. Lämpötila on sopiva. Summamuuttu- ja työvälineet muodostettiin yhdistämällä seuraavat kysymykset: 17. Työvälinei- tä on riittävästi, 18. Tarvittavat välineet ovat helposti käytettävissä ja 19. Työvä- lineille on riittävästi säilytystilaa.

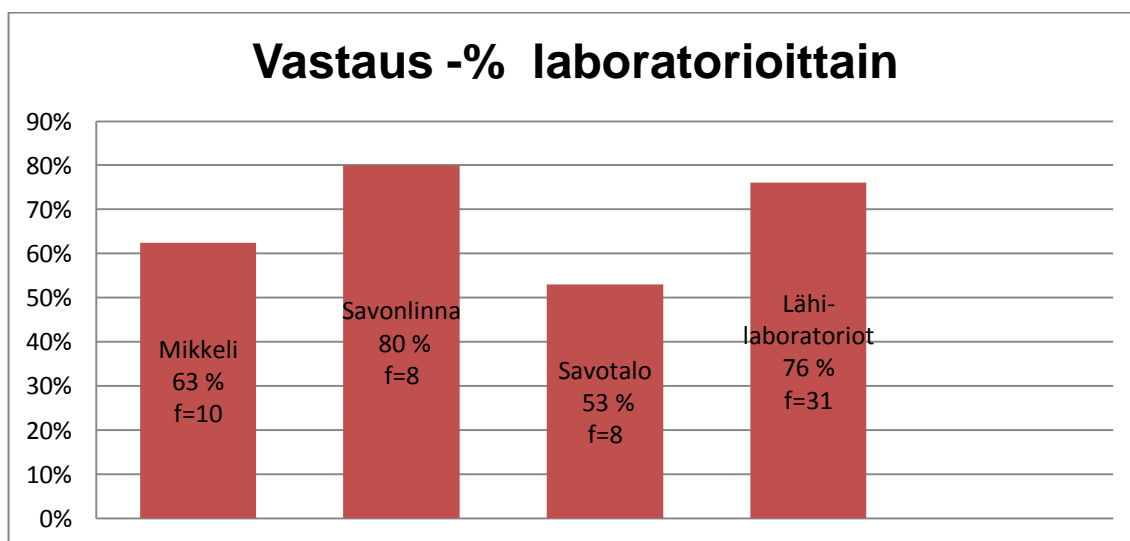
X^2 -riippumattomuustestillä pyrittiin selvittämään, onko sarake- ja rivimuuttujilla riippuvuutta eli löytyykö esimerkiksi iän tai paikkakunnan ja työtilaviihtyvyyden väliltä tilastollisesti merkittävää riippuvuutta (Vrt. Heikkilä 2010, 92). Vaikka muuttujia luokiteltiin uudelleen, X^2 - riippumattomuustestin ehdot eivät täytyneet osassa ristiintaulukoinneissa. Ennen yhdistämistä ehto ei toteutunut yhdessä- kään vertailussa, koska aineisto oli liian pieni. Yhdistelyn jälkeen X^2 - riippumattomuustestiä voitiin käyttää, koska saatiin suurempi joukko.

Merkitsevyystaso eli Sig-arvo kertoo, kuinka suuri on riski, että muuttujien väli- nen riippuvuus johtuu sattumasta. Tässä opinnäytetyössä käytetty tilastollinen merkitsevyystaso, eli kuinka suuri on riski, että saatu ero tai riippuvuus johtuu sattumasta, on $p < 0,05$. Kun Sig-arvo on valitulla 5 % merkitsevyystasolla pie- nempi kuin 0,05, niin vertailtujen muuttujien välillä on tilastollisesti merkittävää riippuvuutta (Heikkilä 2005, 194–195).

9 Tutkimustulokset

Analyysin taustalla on tutkimuskysymys, kuinka viihtyisinä näytteenottohenkilökunta pitää ISLABin aluelaboratorioiden, Savonlinna ja Mikkeli sekä Kuopion Savotalon ja Joensuun lähilaboratorioiden näytteenottotiloja ja millaisia eroavaisuuksia on eri aluelaboratorioiden tai eri lähilaboratorioiden näytteenottohenkilökunnan työtilaviihtyvyydessä. Kyselylomake koostui kolmesta eri osa-alueesta, joita olivat taustatiedot, näytteenottotila ja kalustus sekä näytteenotto-työn kuormittavuus.

Kysely lähetettiin yhteensä 81 näytteenottajalle, joista kyselyyn vastasi 70 % eli 57 näytteenottajaa. Suurin vastausprosentti oli Savonlinnassa (80) % ja pienin vastausprosentti Savotalossa (53 %) (kuvio 1).

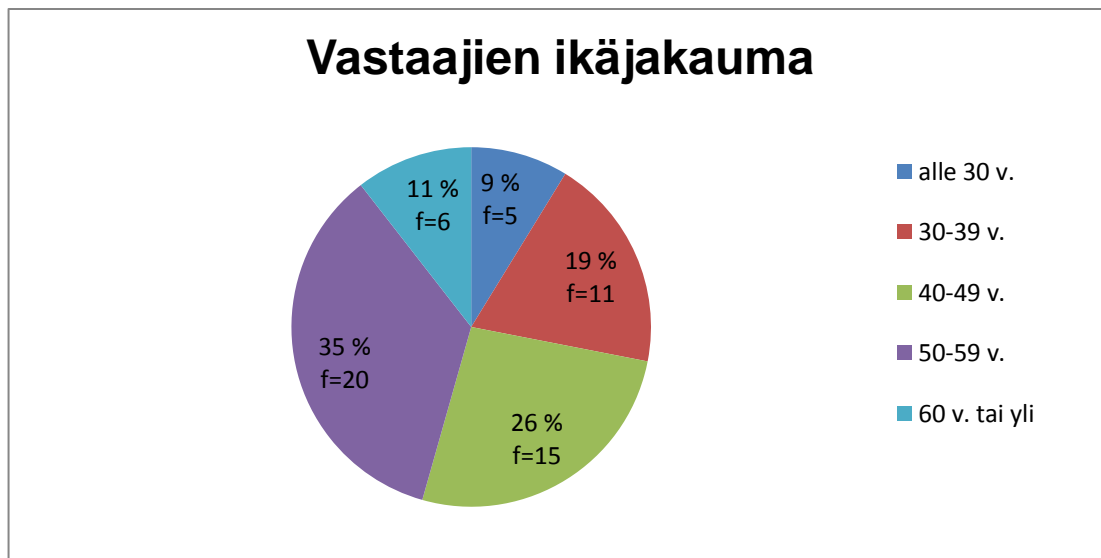

Kuvio 1. Vastausprosentti laboratorioittain (n=57).

9.1 Vastaaajien taustatiedot

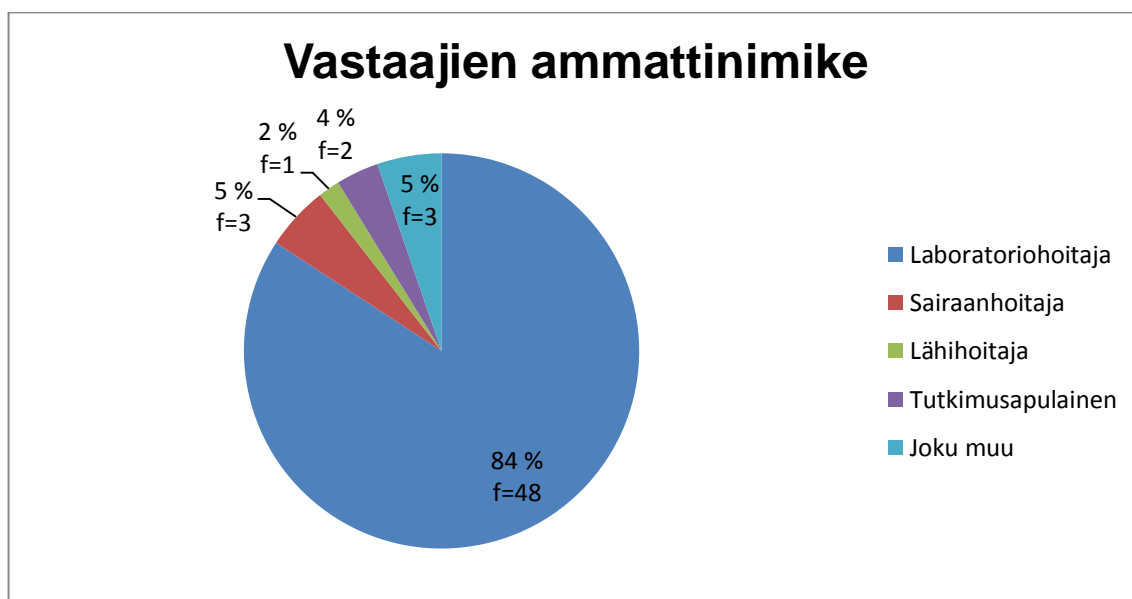
Kyselylomakkeen alussa olevassa taustatiedot-osiossa tiedusteltiin sukupuolta, syntymävuotta, ammattinimikettä, työskentelypaikkaa ja aikaa, jonka on työskennellyt kyseessä olevassa työpisteessä. Kyselyyn vastanneista (kysymys 1) 4 % oli miehiä (f=2) ja 97 % naisia (f=55). Vastanneiden ikäjakauma (kysymys 2)

oli alle 30 ikävuodesta 60:een. Kyselyyn vastanneista 35 % oli 50–59-vuotiaita eli suurin osallistujajoukko (kuvio 2). Nuorin vastaajista oli 25-vuotias ja vanhin 65-vuotias.

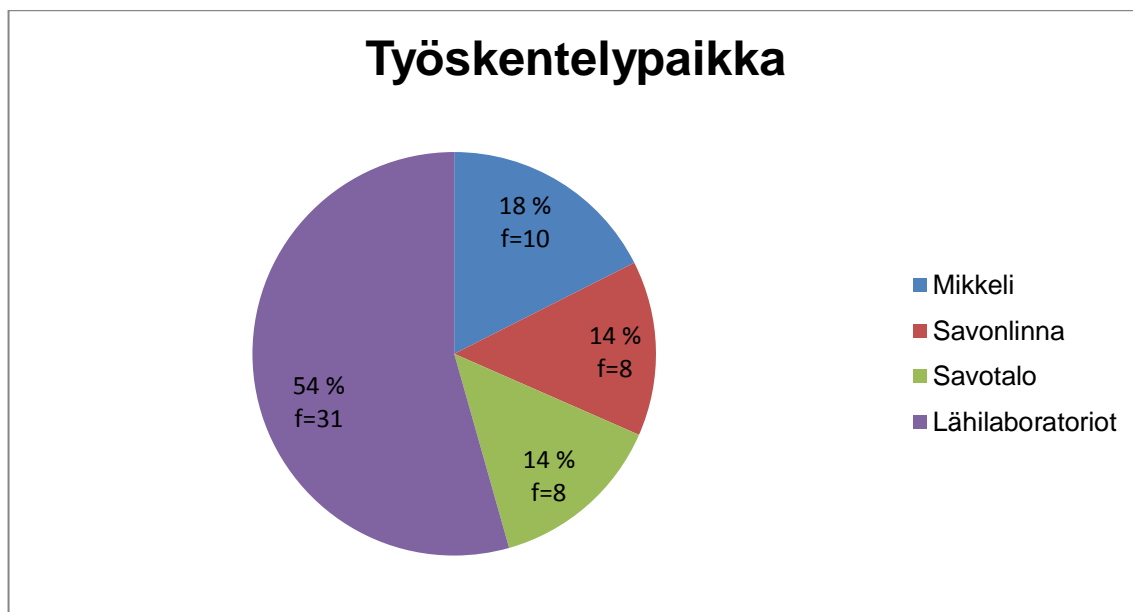
Kuvio 2. Vastaajien ikäjakauma (n=57).

Kyselyyn vastanneista suurin osa oli ammattinimikkeeltään laboratoriohoitaja (kysymys 3) 84 % (f=48), ja vähiten oli lähihoitaja 2 % (f=1). Kyselyyn vastanneista oli sairaanhoitaja 5 % (f=3) ja tutkimusapulaisia 4 % (f=2). Vastaajista 5 % (f=3) työskenteli muilla ammattinimikkeillä, apulaishoitaja ja laborantti (kuvio 3).

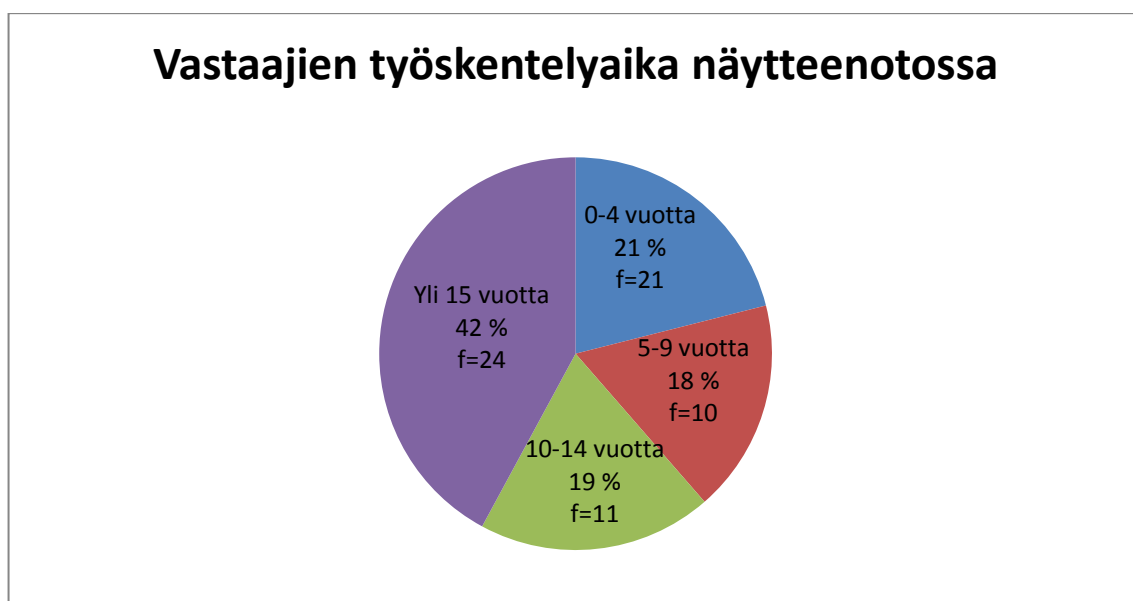
Kuvio 3. Vastaajien ammattinimike (n=57).

Kyselyyn vastanneista 54 % (f=31) työskenteli Joensuun alueen lähilaboratori-
oissa (kysymys 4), josta saatiin eniten vastauksia. Pienin osa vastaajista oli Sa-
vonlinnassa ja Kuopio Savotalossa, joissa kummassakin työskenteli 14 % (f=8)
(kuvio 4).

Kuvio 4. Vastaajien työskentelypaikka (n=57).

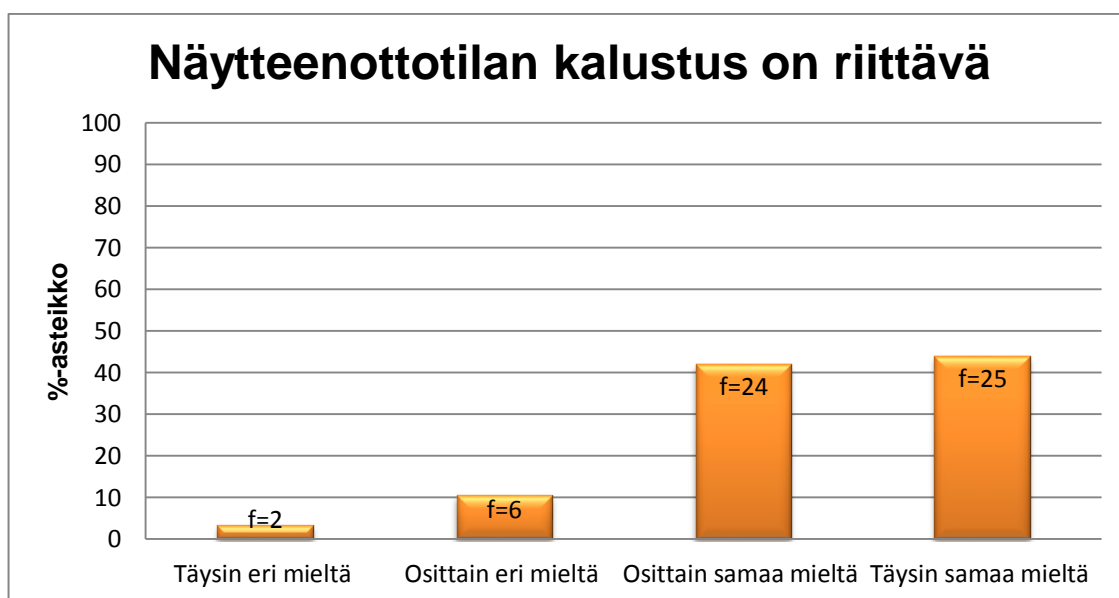
Vastaajista 42 % (f=24) oli työskennellyt näytteenottotehtävissä (kysymys 6) yli
15 vuotta, ja 21 %:lla (f=12) oli alle 5 vuoden mittainen työhistoria. Kyselyyn
vastanneiden työskentelyaika näytteenotossa on esitetty kuviossa 5.

Kuvio 5. Vastaajien työskentelyaika näytteenotossa (n=57).

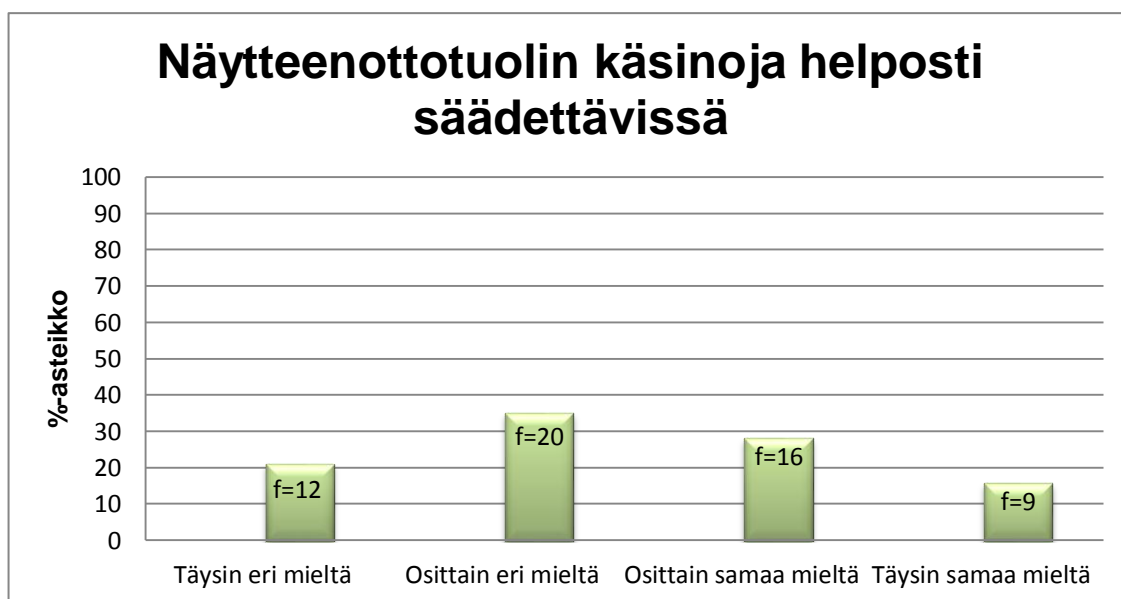
9.2 Näytteenotto-tila ja kalustus

Näytteenotto-tilaan ja kalustukseen liittyvät kysymykset löytyvät osiosta kaksi, joka on kysymys seitsemän. Kyselyyn vastanneista 44 % (f=25) piti näytteenotto-tilan kalustusta täysin riittävänä. Osittain samaa mieltä väittämästä ”näytteenotto-tilan kalustus on riittävä” oli vastaajista 42 % (f=24). Vastanneista 14 % (f=8) piti kalustusta riittämättömänä (kuvio 6).

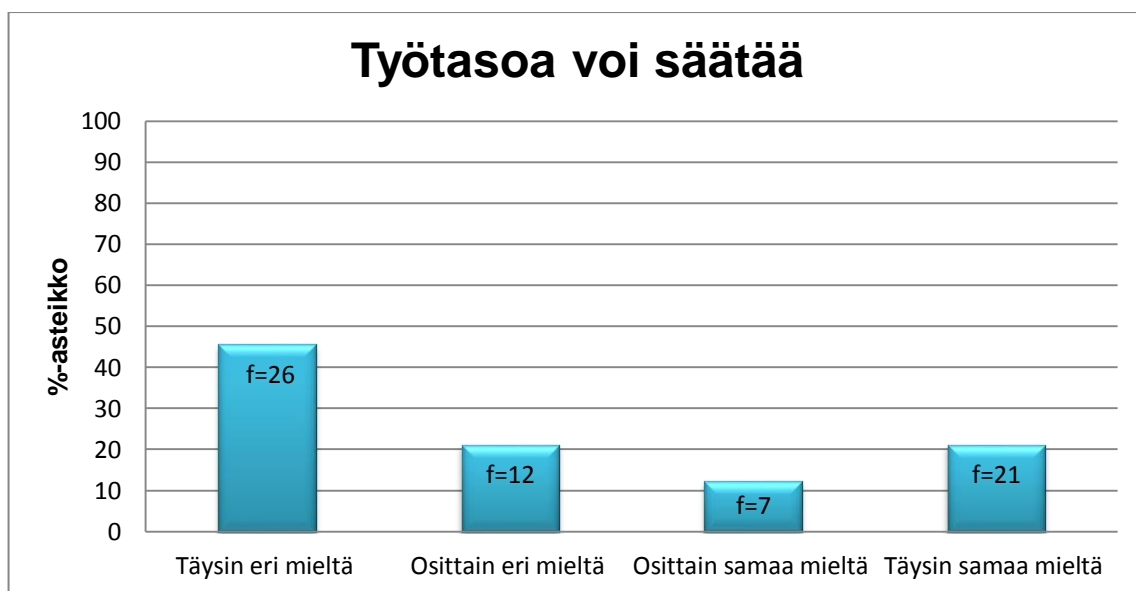
Kuvio 6. Näytteenotto-tilan kalustuksen riittävyys (n=57).

Vastaajista 56 % oli sitä mieltä, että näytteenotto-tilan käsinojaa ei ollut helppo säätää (kuvio 7). Vastaajista 58 % oli täysin tai osittain samaa mieltä väittämästä ”näytteenotto-tilan selkänoja on säädettävissä”. Vastaajista 42 % oli täysin tai osittain eri mieltä väittämästä ”näytteenotto-tilan selkänoja on säädettävissä”. Väittämään ”työasento on säädettävissä” vastasi 40 % vastaajista olevansa osittain samaa mieltä ja 35 % täysin samaa mieltä.

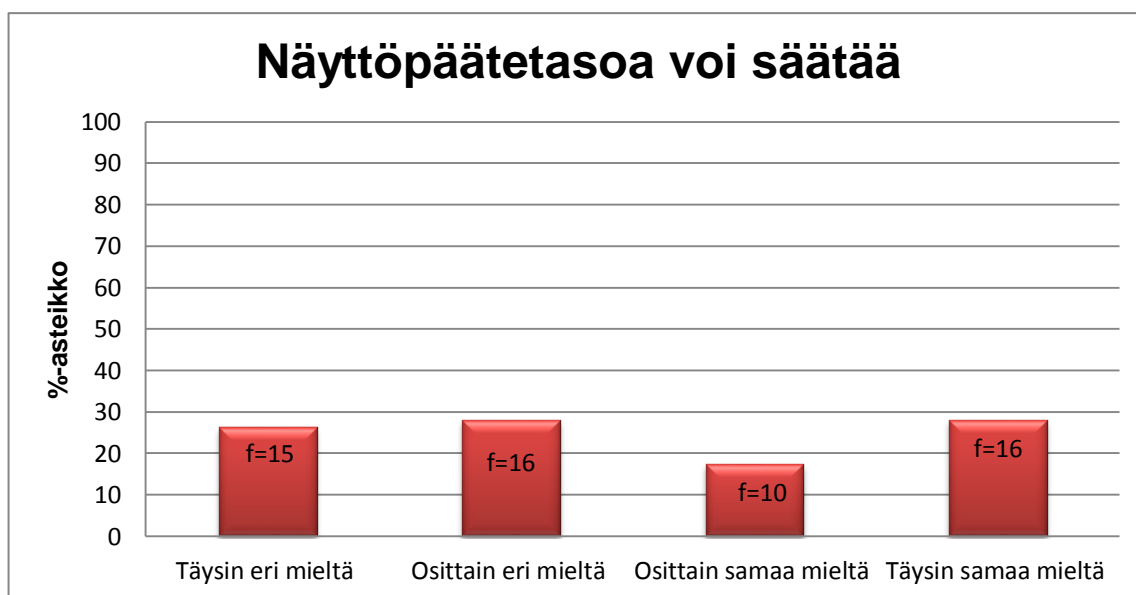
Kuvio 7. Näytteenottotuolin käsinojan säädettävyys (n=57).

Vastaajista 67 % (f=38) koki, että ei voinut säätää työtasoa itselleen sopivaksi. Viidennes eli 20 % vastaajista pystyi säätämään työtasot omien tarpeiden mukaan (kuvio 8).

Kuvio 8. Työtason säädettävyys (n=57).

Vastaajista 54 % (f=31) koki olevansa täysin tai osittain eri mieltä väitteestä ”näyttöpäätetasoa voi säätää”. Väitteestä oli täysin samaa mieltä 28 % (f=16) vastaajista (kuvio 9).

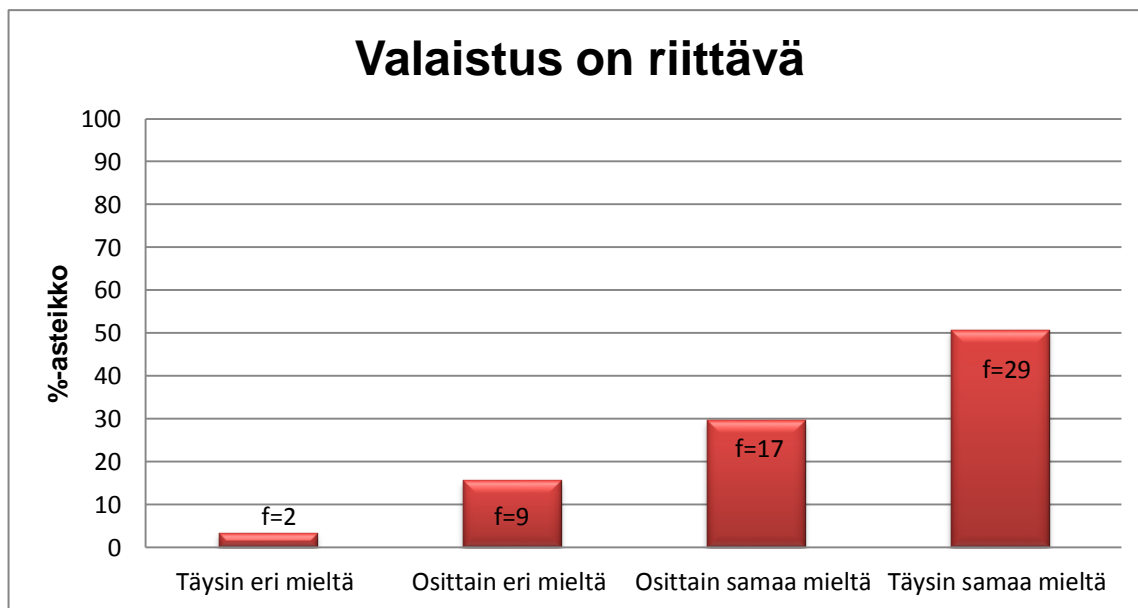
Kuvio 9. Näyttöpäätetason säädettävyys (n=57).

Väittämän ”näytteenottotilan kalustus on aseteltu turvallisesti väkivaltatilannetta ajatellen” vastaukset jakaantuivat tyytyväisten ja tyytymättömien kesken tasan. Myös väittämän ”näytteenottotilan pohjaratkaisu on toimiva” vastaukset jakaantuivat tasan tyytyväisten ja tyytymättömien vastaajien kesken. Vastaajista 65 % koki olevansa täysin tai samaa mieltä väittämän ”laboratoriossa on kiinnitetty huomiota näytteenottotilojen kehittämiseen” kanssa.

Vastaajista 53 % koki olevansa osittain tai täysin eri mieltä arvioidessaan väittämää ”näytteenottotila on meluton”. Näytteenottotilaa piti täysin meluttomana vain 14 % vastaajista. Arvioidessaan väittämää ”näytteenottotila mahdollistaa asiakkaan yksityisyyden säilymisen” 32 % vastaajista valitsi osittain samaa mieltä vaihtoehdon ja 27 % valitsi täysin samaa mieltä vaihtoehdon. Vastaajista 18 % oli sitä mieltä, että näytteenottotila ei mahdollista asiakkaan yksityisyyttä.

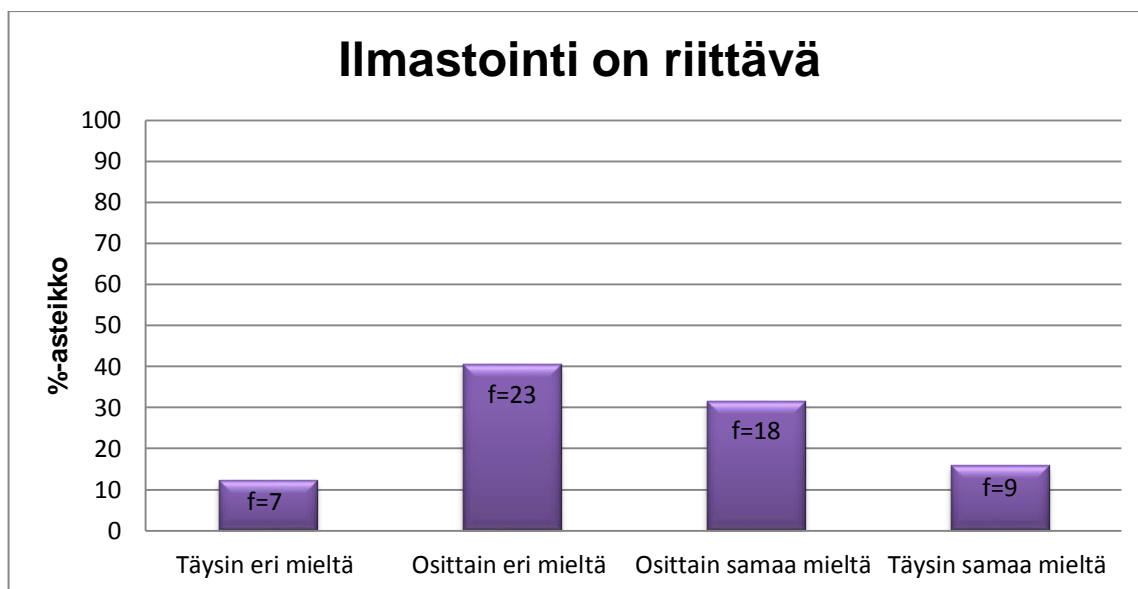
Vastaajista 51 % (f=29) koki valaistuksen olevan riittävä työtilassaan, ja 30 % koki olevansa osittain tyytyväinen valaistuksen määrään. Vastaajista 4 % oli sitä mieltä, että valaistus oli erittäin huono (kuvio 10).

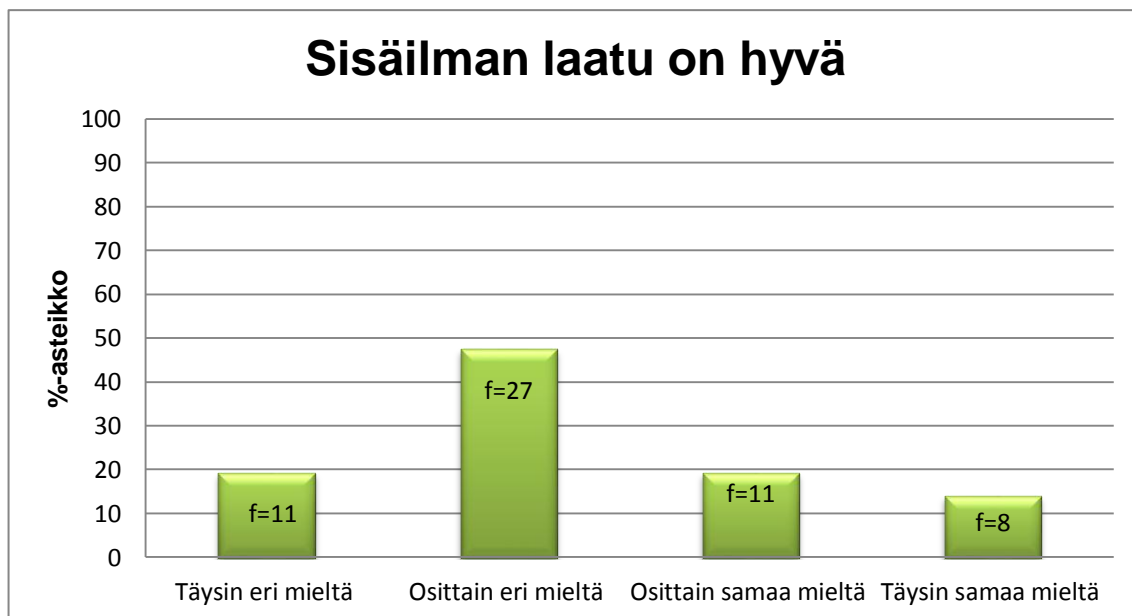
Kuvio 10. Valaistuksen riittävyys (n=57).

Näytteenottomilan ilmastointia piti riittämättömänä 53 % (f=30) vastaajista, jotka olivat täysin tai osittain eri mieltä väittämästä ”ilmastointi on riittävä”. Vastaajista noin 16 % (f=9) piti ilmastointia riittävänä (kuvio 11).

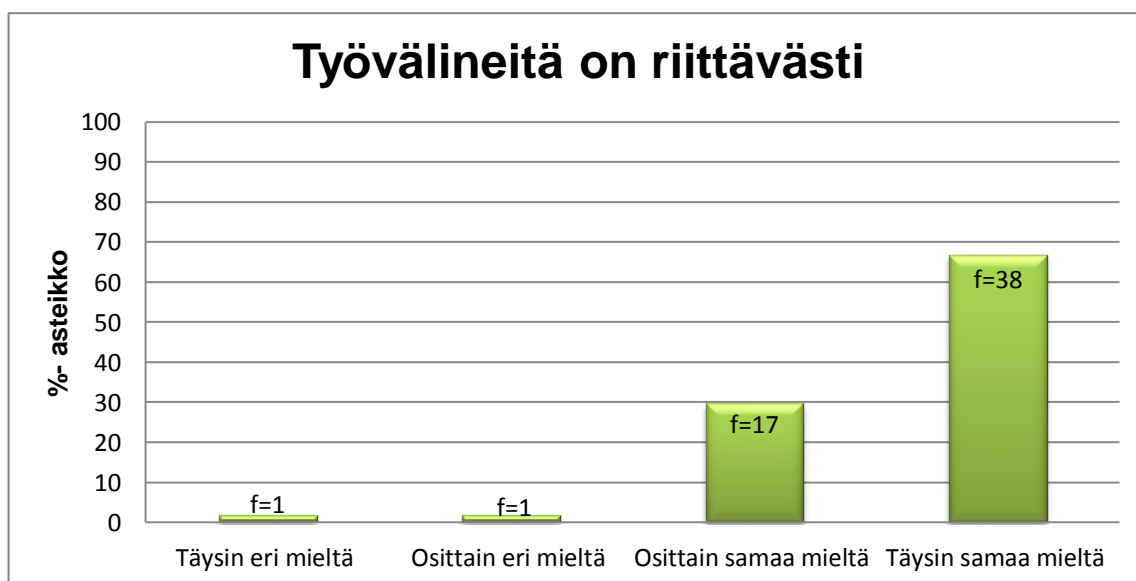
Kuvio11. Ilmastoinnin riittävyys (n=57).

Sisäilman laadun hyvänä koki vain 14 % (f=8) vastaajista ja peräti 67 % (f=38) oli osittain tai täysin eri mieltä väittämästä ”sisäilman laatu on hyvä”. Kyselyyn vastanneiden mielipiteet sisäilman laadusta on esitetty kuviossa 12.

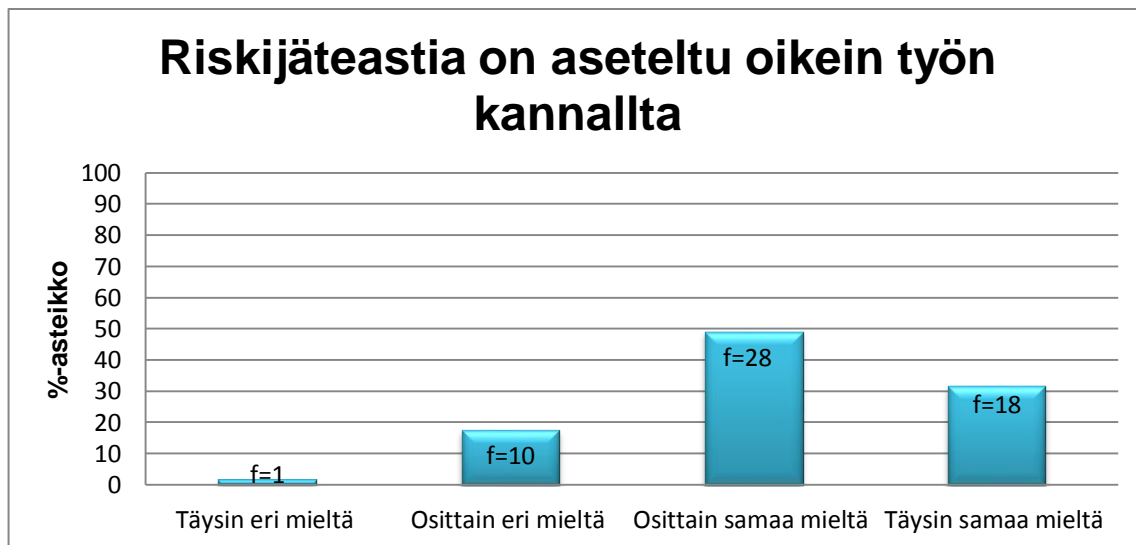
Kuvio 12. Sisäilman laatu (n=57).

Vastaajista 66 % piti näytteenottotilan lämpötilaa sopivana. Vastaajista 5 % oli sitä mieltä, että lämpötila oli erittäin huono. Väittämään ”näytteenotto-tila on toimiva lasten näytteenottoon” vastasi 43 % vastaajista olevansa osittain samaa mieltä ja täysin samaa mieltä ilmoitti olevansa 12 %. Väittämään ”työvälineitä on riittävästi” vastasi 67 % vastaajista olevansa täysin samaa ja 29,8 % osittain samaa mieltä (kuvio 13). Vastaajista (56 %) oli sitä mieltä, että tarvittavia välineitä pystyi käyttämään helposti. Vastaajista 72 % koki olevansa täysin tai osittain samaa mieltä väittämästä ”työvälineille on riittävästi säilytystilaa”.

Kuvio 13. Työvälineiden riittävyys (n=57).

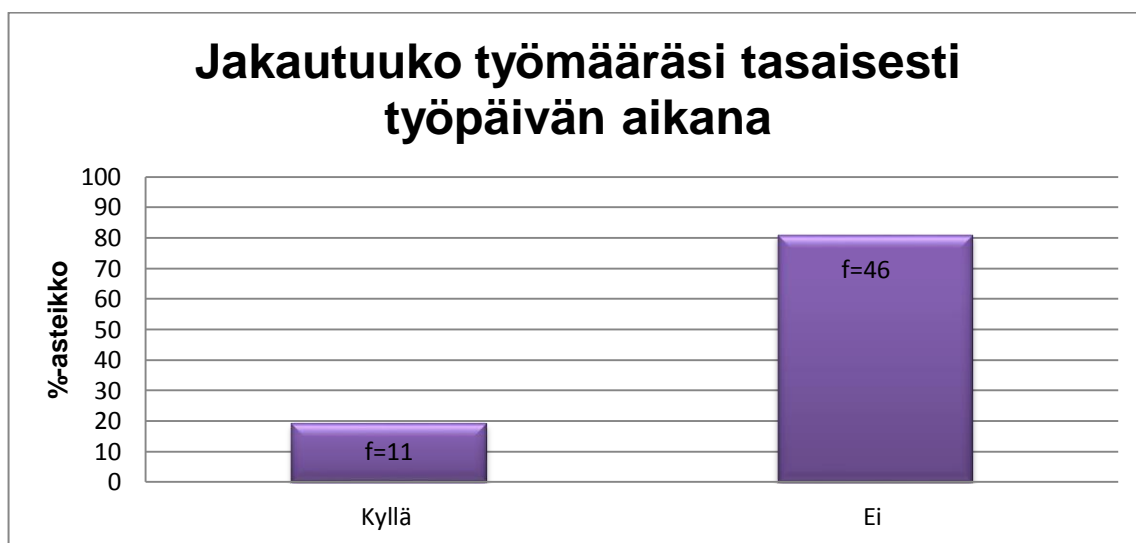
Vastaajien mielestä ”riskijäteastia on asetettu oikein työn kannalta”, sillä peräti 81 % vastaajista totesi olevansa täysin tai osittain samaa mieltä väittämästä. Vastaajista 19 % (f=11) oli väittämästä täysin tai eri mieltä (kuvio 14).

Kuvio 14. Riskijäteastian sijainti (n=57).

9.3 Näytteenottotyön kuormittavuus

Kuviosta 14 nähdään, että peräti 81 % (f=46) vastaajista (n=57) koki työmäärän jakautuvan epätasaisesti työpäivän aikana (kysymys 8). Noin viidesosa (f=11) vastaajista ei kokenut epätasaisuutta työmäärässään päivän aikana.

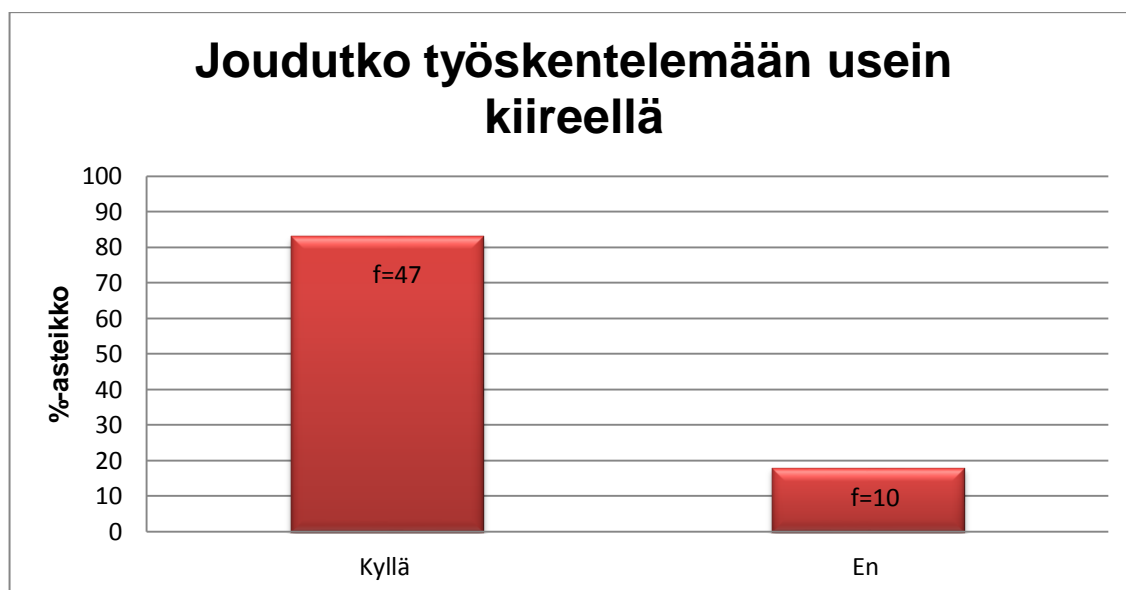
Kuvio 15. Työmäärän jakautuminen työpäivän aikana (n=57).

Jatkokysymyksessä kysyttiin niiltä 83 % (n=46) vastaajalta, jotka kokivat työmäärän jakautuvan epätasaisesti, miten usein he tunsivat työmäärän jakautuvan epätasaisesti (kysymys 9). Vastauksissa ilmeni, että 59 % (f=27) vastaajista koki työmäärän jakaantuvan epätasaisesti viikoittain. Vastaajista 33 % (f=15) oli sitä mieltä, että työmäärä jakautui epätasaisesti päivittäin (taulukko 1).

Taulukko 1. Työmäärän epätasaisuus (n=46).

VASTAUS	f	%
Kuukausittain	4	9 %
Viikoittain	27	59 %
Päivittäin	15	33 %
Yhteensä	46	100 %

Kysyttäessä, joutuuko vastaaja (n=57) työskentelemään usein kiireellä, vastaajista 82 % (f=47) oli sitä mieltä, että joutui työskentelemään usein kiireellä (kysymys 10). Vain 18 % (f=10) vastaajista ei kokenut työtään kiireiseksi (kuvio 16).

Kuvio 16. Työskentely kiireellä (n=57).

Työn kiireiseksi kokevista vastaajista 70 % (n=47) (f=33) koki työn teon kiireiseksi viikoittain (kysymys 11). Vastaajista 28 % (f=13) piti työntekoa kiireisenä (taulukko 2).

Taulukko 2. Työn kiireellisyyden määrä (n=47).

VASTAUS	f	%
Kuukausittain	1	2 %
Viikoittain	33	70 %
Päivittäin	13	28 %
Yhteensä	47	100 %

Kysyttäessä, saako vastaaja (n=57) negatiivista palautetta asiakkaalta, vastaajista 42 % (f=24) koki saavansa työssään negatiivista palautetta (kysymys 12). Enemmistö vastaajista eli 59 % (f=33) eivät olleet saaneet negatiivista palautetta laisinkaan (taulukko 3).

Taulukko 3. Kokemukset negatiivisesta palautteesta (n=57)

VASTAUS	f	%
Kyllä	24	42 %
Ei	33	58 %
Yhteensä	57	100 %

Suurin osa eli 42 % (f=10) negatiivista palautetta saaneista vastaajista (n=24) koki saavansa sitä harvoin (kysymys 13). Kolmasosa, 33 % (f=8), koki saavansa huonoa palautetta viikoittain ja vajaa viidesosa eli 17 % (f=4) kuukausittain. Vain kaksi vastaajaa sai negatiivista palautetta päivittäin (taulukko 4).

Taulukko 4. Negatiivisen palautteen määrä (n=24).

VASTAUS	f	%
Harvoin	10	42 %
Kuukausittain	4	17 %
Viikoittain	8	33 %
Päivittäin	2	8 %
Yhteensä	24	100 %

Vastaajien saama negatiivinen palaute liittyi 88 %:ssa tapauksista (n=24) eli lähes aina laboratoriotointaan (kysymys 14). Asiakkaat antoivat näytteenottoon ja näytteenottotilaan liittyvää negatiivista palautetta vähän (taulukko 5).

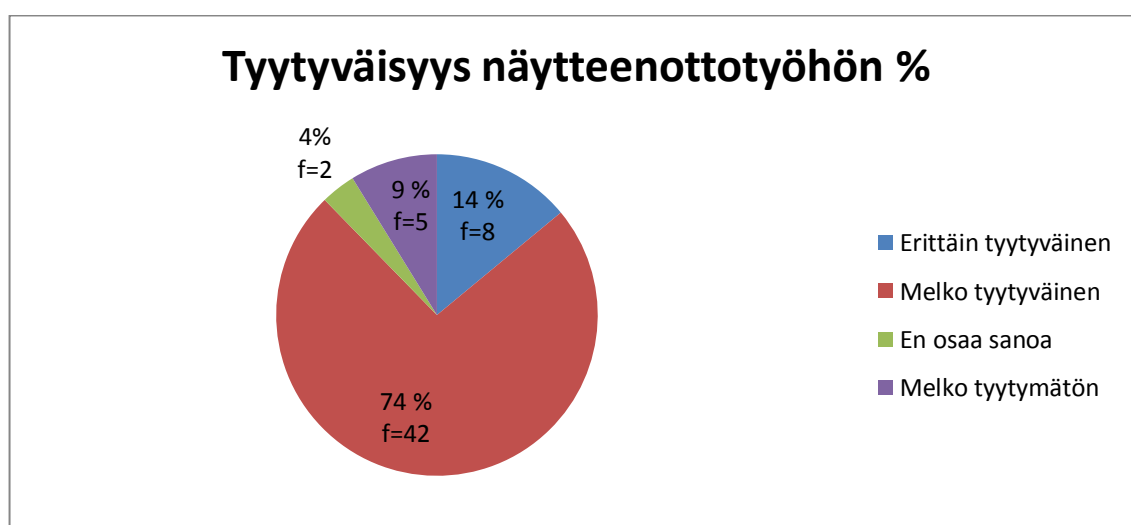
Taulukko 5. Negatiivisen palautteen kohteet (n=24).

VASTAUS	f	%
Näytteenottoon	1	4 %
Näytteenottotilaan	2	8 %
Laboratoriot toimintaan	21	88 %
Yhteensä	24	100 %

Vastaajista peräti 97 % (n=57) kertoi saaneensa positiivista palautetta asiakkaalta (kysymys 15). Vain muutama vastaaja koki, että ei ollut saanut lainkaan positiivista palautetta. Positiivista palautetta saatiin useimmiten viikoittain (kysymys 16), ja se liittyi 85 %:ssa tapauksista näytteenottoon (kysymys 17).

Vastaajista melkein puolet eli 49 % oli sitä mieltä, että heidän työpaikkansa tarjosi mahdollisuuksia työkiertoon melko hyvin (kysymys 18). Heistä 28 % piti työkiertomahdollisuutta erittäin hyvänä, ja vain 4 % koki, että työpaikalla ei järjestetä minkäänlaista mahdollisuutta työkiertoon. Loput vastaajista (19 %) olivat sitä mieltä, että työkiertoa järjestetään heikosti.

Enemmistö vastaajista eli 74 % (f=42) koki olevansa melko tyytyväinen näytteenottotyöhön, ja 14 % (f=8) koki olevansa erittäin tyytyväinen (kysymys 19). Melko tyytymättömiä näytteenottotyöhön oli 9 % (f=5) vastaajista, ja 3 % (f=2) ei osannut arvioida tyytyväisyyttään (kuvio 17).

Kuvio 17. Tyytyväisyys näytteenottotyöhön % (n=57).

Vastaajista noin 40 % tunsi saavansa aina apua ja 51 % usein apua työkavereilta, kun he sitä tarvitsivat (kysymys 20). Loput 10 % vastaajista eivät saaneet koskaan tai vain harvoin apua, kun sitä pyysivät.

Vastaajista 74 % oli havainnut harvoin ristiriitoja työkavereiden välillä, ja 4 % vastaajista ei ollut havainnut koskaan häiritseviä ristiriitoja työkavereidensa välillä (kysymys 21). Viidesosa vastaajista koki ristiriitoja olevan työpaikalla usein. Noin 2 % koki ristiriitoja olleen aina.

Vastaajista 95 % oli tyytyväisiä tiedonkulkuun näytteenottotilan henkilökunnan välillä (kysymys 22). Tiedonkulun koki huonona 2 % vastaajista, ja 3 % ei osannut sanoa mielipidettään. Vastaajat olivat tyytyväisiä myös eri laboratorioden henkilökunnan välisen tiedonkulun toimivuuteen, sillä 71 % vastasi sen toimivan hyvin (kysymys 23). Vastaajista 14 % ei osannut sanoa mielipidettään, mutta kukaan ei ollut täysin tyytymätön tiedonkulun toimivuuteen.

9.4 Vastaajien kehitysehdotukset

Kyselylomakkeen lopussa oli avoin kysymys, johon vastaaja sai halutessaan vastata. Vastaajia pyydettiin antamaan avoimella kysymyksellä kehitysehdotuksia työtilaviihtyvyyden lisäämiseksi. Avoimeen kysymykseen vastasi 29 näytteenottajaa 57:stä. Taulukossa 6 on vastaajien antamia kehitysehdotuskohteita ja mielipiteiden määrä kyseisestä aiheesta.

Kahdeksan vastaajaa koki, että näytteenottotilan koossa on parantamista. Näytteenottotilan kokoa toivottiin suuremmaksi, esimerkiksi siksi, että pyörätuoliasiakkaat ja rollaattorilla liikkuvat asiakkaat mahtuvat paremmin asioimaan näytteenottotilassa. Kuudella vastaajalla oli näytteenottotuolin liittyviä kehitysehdotuksia. Vastaajien mielestä näytteenottotuolin pitää olla sellainen, jonka voi säätää asiakkaan ja näytteenottajan tarpeiden mukaan. Neljä vastaajaa korosti työtuolin säädeltävyyden merkitystä. Neljän vastaajan mielestä ilmanvaihtoa voidaan parantaa ikkunalla ja parantamalla ilmanvaihtoa.

Kolmen vastaajan mielestä näyttötilaan tarvitaan lisää valaistusta nykyisen valaistuksen ollessa riittämätöntä. Kolme vastaajaa antoi kehitysehdotuksia siihen, miten työn kuormittavuutta voidaan helpottaa. Ehdotuksina oli, että asiakkaita otetaan ainoastaan ajanvarauksella ja tauottamalla näyttötilaa päivän aikana muilla työtehtävillä. Kolme vastaajaa oli kommentoinut avoimessa kysymyksessä myös odotushuone/laboratorio- ja viihtyvyys/sisustusaihetta. Odotustilaan toivottiin televisiota ja esimerkiksi laboratorion oven yläpuolelle ISLABin logolla olevaa laboratoriokylttiä.

Näyttötilan viihtyvyyden lisäämiseksi ehdotettiin tilojen sisustamista esimerkiksi verhoilla ja muilla sisustustarvikkeilla sekä avohyllyjen muuttamista kaapeiksi. Työtasoja toivottiin enemmän ja niiden ehdotettiin olevan säädettäviä jokaisen näyttötilan tarpeen mukaan. Näyttötilaan toivottiin myös lisää ergonomisia näyttötilakärryjä. Kahden eri vastaajan ehdottamia kehityskohteita oli useita. Asiakkaan yksityisyyden lisäämiseksi ehdotettiin esimerkiksi pelkillä verhoilla eristettyjen näyttötilapaikkojen muuttamista nykyistä asiallisemmiksi, jotta asiakkaan yksityisyys turvataan.

Työturvallisuuden parantamiseksi ehdotettiin hälytysnapin lisäämistä ja poistamalla erillinen näyttötila, jossa työntekijä joutuu työskentelemään yksin eikä voi tarvittaessa pyytää apua toisilta. Atk-pöytien toivottiin olevan säädettäviä ja pienempiä. ekg-kehitysehdotuksissa toivottiin lisää ekg-tilaa sekä suurempaa ekg-petiä, jotta asiakkaan lihasjännitys saadaan minimoitua ja tutkimus suoritettua nopeammin. Lisäksi ehdotettiin, että näyttötilan pitää olla rauhallisempi. Vastaajat ehdottivat myös homeongelmien korjaamista.

Muita vastaajien kehitysehdotuksia olivat: wc näyttötilaan, tarvitaan lisää näyttötilakohteita, ajanvaraus kehitettävä monipuolisemmaksi, isompi jäteastia, toinen näyttötila ja ”kaikki uusiksi”.

Taulukko 6. Kehitysehdotuskohteet ja kommenttien määrä.

KEHITYSKOhteET	KOMMENTTIEN MÄÄRÄ
Näytteenottotilan koko	8
Näytteenottotuoli	6
Työtuoli	4
Ilmanvaihto	4
Valaistus	3
Työn kuormittavuus	3
Odotustila/laboratorio	3
Viihtyvyy/sisustus	3
Työtaso	3
Asiakkaan yksityisyys	2
Turvallisuus	2
Atk-pöytä	2
Ekg	2
Tilan rauhallisuus	2
Home	2
Ajanvaraus	1
Näytteensekoittaja	1
Wc	1
Roskis	1
Toinen näytteenottopiste	1
Täysin uusiksi kaikki	1

9.5 Tilastollisia tuloksia

Vertailtiin summamuuttujien jakaumia yhdistettyjen selittävien taustamuuttujien suhteen, havaittiin aineistossa seuraavanlaisia tilastollisen testin vahvistamia eroja. Muiden vertailujen osalta tilastollisesti merkittäviä eroja ei voida tässä aineistossa sanoa varmasti olevan.

Tilastollisen testin perusteella Joensuun ja yhdistettyjen paikkakuntien (Mikkeli, Savonlinna ja Savotalo) välillä havaittiin eroja työtilaviihtyvyydessä siten, että Joensuussa ollaan osin tyytymättömämpiä työtilaviihtyvyyteen. Testi antoi tu-

loksen 0,014, (taulukko 7) joka on tilastollisesti merkittävä ero merkitsevyydellä 0,05.

Vertailtiin myös, onko työuran pituudella näytteenottotyössä vaikutusta työviihtyvyyteen kysymyksen 7 vastausten pohjalta. Havaittiin seuraavia tilastollisesti merkitseviä eroja 15 vuotta tai yli 15 vuotta näytteenottotyötä tehneiden ja vähemmän näytteenottotehtävissä työskennelleiden välillä. Tulosten mukaan vähemmän aikaa näytteenottotyötä tehneet näytteenottajat näyttäisivät olevan vaativampia työolosuhteiden ja välineiden suhteen.(Sig. 0,002) sekä nykyisen näytteenottotuolin säädettävyyteen (Sig. 0,039) (taulukko 1)

Taulukko 7.Vertailut ja tulosten tilastollinen merkitsevyys.

Selittävä muuttuja	Selitetty muuttuja	Merkittävyys (Sig)
Paikkakunta	Työolot	0,014
Työvuodet näytteenottotyössä	Näytteenottotulien säädöt	0,039
Työvuodet näytteenottotyössä	Yksityisyys	0,002

10 Johtopäätökset

Tällä opinnäytetyöllä haluttiin selvittää ISLABin aluelaboratorioiden Savonlinna, Mikkeli sekä Kuopio Savotalon ja Joensuun lähilaboratorioiden näytteenottohenkilökunnan työtilaviihtyvyyttä. Tavoitteena oli myös, että tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää uusien laboratorioiden suunnittelussa tai vanhojen tilojen korjauksissa. Saadun tiedon avulla voidaan antaa tietoa toimeksiantajan kehitysprosessiin. Tutkimuksen tuloksena saatiin käytännön työtä tekevän henkilöstön mielipiteitä ja ehdotuksia toimivasta näytteenottotilasta. Tutkimuksessa saatiin myös välineistön hankkimiseen liittyviä kehitysehdotuksia ja tietoa työpaikan tiedonkulusta ja toiveita sen kehittämistä.

Näytteenottohenkilöstö innostui kyselystä, ja vastausprosentti oli 70. Sen myötä saatiin tutkimustulokset, joiden pohjalta voitiin tehdä johtopäätöksiä. Tutkimuksen otoskoko vaikuttaa luotettavuuteen niin, että liian pieni otoskoko aiheuttaa sattumanvaraisia tuloksia, joita ei voida yleistää (Heikkilä 2005, 30). Tutkimuksesta olisi tullut luotettavampi, jos otoskoko olisi ollut suurempi. Suurimmalla osalla muuttujista X_2 -riippumattomuustestien ehdot eivät pienen aineiston vuoksi täyttyneet. Tulokset ovat näiden osalta vain suuntaa antavia eivätkä kovinkaan luotettavia. Oskoon jäädessä liian pieneksi tuloksia jouduttiin käsittelemään prosentteina, frekvenssilukuina ja keskiarvoilla.

Vertailtaessa yhdistettyjä selittäviä taustamuuttujia, saatiin seuraavanlaisia tilastollisia tuloksia. Joensuun ja yhdistettyjen paikkakuntien (Savonlinna, Mikkeli ja Savotalo) välillä havaittiin eroja. Tilastollisen testin perusteella Joensuun ja yhdistettyjen paikkakuntien (Mikkeli, Savonlinna ja Savotalo) välillä havaittiin joitakin eroja työtilaviihtyvyydessä. siten, että Joensuussa ollaan osin tyytymättömämpiä työtilaviihtyvyyteen kuin yhdistetyissä paikkakunnissa.

Kysymyksen seitsemän vastausten perusteella työtilaviihtyvyyteen vaikutti aineistossamme joidenkin vertailtavien muuttujien kohdalla myös työuran pituus näytteenottotyössä. Tulosten mukaan vähemmän aikaa näytteenottotyötä tehneet näytteenottajat näyttäisivät olevan vaativampia työolosuhteiden ja välineiden suhteen. Muiden vertailujen osalta tilastollisesti merkittäviä eroja ei voida sanoa tässä aineistossa olevanotos koon ollessa liian pieni.

10.1 Vastaajien mielipiteet näytteenottotilasta

Näytteenottotilat koettiin meluisana, mikä voi johtua näytteenottotilan sijainnista. Näytteenottotila voi olla erillinen tila tai tila, jossa on monta näytteenottopaikkaa, jolloin melu lisääntyy huomattavasti. Melusta johtuen asiakkaat voivat kokea yksityisyytensä uhatuksi ja näytteenottotilanteen epämieluisaksi.

Opinnäytetyön mukaan näytteenottotilojen sisäilma ja ilmastointi todettiin erittäin huonolaatuiseksi. Näytteenottotilat voivat sijaita vanhoissa rakennuksissa, jois-

sa ei ole otettu huomioon ilmastonin vaatimuksia tai nykyaikaisia rakennusvaatimuksia. Jos ilmastointi on huono, niin yleensä myös sisäilma on huono. Monissa näyttienottotiloissa koettiin olevan terveydelle haitallinen sisäilma. Näytteenottajilla on hengityselinoireita tai sisäilman aiheuttamia kroonisia sairauksia. Näytteenottotiloissa kerrottiin olevan myös homeongelmia.

Näytteenottotilan valaistus ja lämpötila olivat vastaajien mielestä hyvät. Perusvalaistus näyttienottotiloissa on hyvä, ja lisäksi voidaan käyttää apuna kohdevalaistusta. Näytteenottotilan vedottomuudella ja tasaisella lämpötilalla saadaan aikaan hyvä työskentely-ympäristö.

Näytteenottotilaa koskevia avoimenkysymyksen kommentteja:

”Viihtyvyyttä voisi lisätä sisustamalla näyttienottohuoneet verhoilla ja muulla sisustustarvikkeilla esimerkiksi vuodenaikojen mukaan. Avohyllyjen muuttaminen kaapeiksi lisäisi myös näyttienottotilan viihtyvyyttä.”

”Tarpeeksi tilava näyttienottohuone.”

”Ilmanvaihto huono.”

”Ikkunaton tila, ei ole suoraa tuuletusmahdollisuutta.”

10.2 Vastaajien mielipiteet näyttienottotilan kalustuksesta

Opinnäytetyön kyselyssä selvisi, että vastaajat pitivät näyttienottotilan kalustusta riittävänä. Näytteenottotuolin säädöissä koettiin olevan puutteita. Kyselyssä selvisi, että näyttienottotuolin käsinojan säädettävyys oli erittäin huono. Jotakin käsinojia voi säätää, mutta toisissa näyttienottotuoleissa ei ollut säätömahdollisuutta ollenkaan. Tästä johtuen näyttienottajilla voi esiintyä yläraajojen ja selän kuormittavuutta. Säädettävyys vaikuttaa näyttienottajan näyttienottoasentoon, mikä vaikuttaa näyttienoton onnistumiseen.

Näytteenottotuolin selkänöjan säädettävyyteen oltiin yleensä tyytyväisiä, joten tästä voidaan päätellä, että näytteenottotuoleissa oli selkänöjan säätömahdollisuus ja näytteenottajat säätivät selkänöjan itselleen sopivaksi. Tuloksista voidaan myös päätellä, että näytteenottajilla oli asianmukaiset työtuolit, koska he olivat tyytyväisiä työasennon säädettävyyteen.

Työtason ja näyttöpäätetason säädettävyys koettiin huonoksi, koska pääsääntöisesti näitä ei voitu säätää ollenkaan. Työtasojen ja näyttöpäätetasojen säädettävyys on tärkeää, koska näytteenottajat ovat erikokoisia ja jokaisen näytteenottajan täytyy voida säätää tasot oman tarpeen ja mieltymysten mukaan. Tästä johtuen näytteenottajilla voi esiintyä niska- ja hartiasseudun kuormittavuutta. Näyttöpäätetasojen säädettävyys on tärkeää myös näytteenottajan näkökyvyn kannalta. Oikealla tasolla oleva näyttöpäätte ei rasita silmiä.

Puolet vastaajista oli tyytyväisiä näytteenottotilan kalustuksen asetteluun väkivaltatilanteita varten. Myös näytteenottotilan pohjaratkaisuun oli puolet vastaajista tyytyväisiä. Näytteenottotilojen kehittämiseen oltiin tyytyväisiä, joten tästä voidaan päätellä, että näytteenottajat voivat osallistua itse näytteenottotilojen kehittämiseen. Vastaajien mielestä näytteenottotila oli toimiva myös lastennäytteenottoon.

Näytteenottotilan välineistöön oltiin yleensä erittäin tyytyväisiä. Vastaajien mielestä välineitä oli helppo käyttää ja niitä oli riittävästi. Vastaajat kokivat lisäksi, että välineille oli riittävästi säilytystilaa. Vastaajat olivat tyytyväisiä riskijäteastian käytännölliseen sijaintiin. Näytteenottajat voivat itse määritellä riskijäteastian paikan itselleen sopivimpaan paikkaan.

Näytteenottotilan kalustukseen liittyviä avoimen kysymyksen kommentteja:

”Näytteenottotuolin oltava säädettävissä joka suuntaan.”

”Atk-pöydän pitää olla säädettävissä ja pienempi.”

”Jokaiselle pitäisi työtason olla säädettävissä.”

”Tilaa riittävästi, helposti säädettävä näyttteenottotuoli.”

”Näytteenottajan tuoliin ja työskentelyasentoon voisi kiinnittää huomiota.”

”Työntekijät tarvitsevat itselleen sopivia välineitä, joista tärkein on hyvä työtuoli. Asiakkaan tuolin on oltava sellainen, että se palvelee häntä ja myös näyttteenottajaa. Selkä alkaa oireilla jatkuvasta huonosta työasennosta. Atk-pöydän pitää olla säädettävä ehdottomasti.”

10.3 Vastaajien mielipiteet näyttteenottotyön kuormittavuudesta

Näytteenottajien kuormittavuutta tutkittaessa todettiin, että vastaajat olivat yleensä tyytyväisiä näyttteenottotyöhön. Mahdollisuus työpaikalla työkiertoon ei vaikuta näyttteenottajien kuormittavuuteen, sillä se koettiin suhteellisen hyväksi. Kuormittavuutta ei aiheuttanut myöskään näyttteenottajien väliset ristiriidat, koska työkaverit auttoivat tarvittaessa toisiaan. Tiedonkulun koettiin toimivan kaikin puolin hyvin.

Vastaajat kokivat kuormittavimpana työmäärän epätasaisen jakautumisen työpäivän aikana. Vastaajien mielestä myös kiire aiheutti kuormittavuutta. Asiakkaiden painottuminen aamuun ja se, että aamukierto on yhtä aikaa, aiheuttaa kiirettä ja kuormittavuutta. Kuormittavuutta lisäävää negatiivista palautetta asiakkailta tuli vähän, ja se koski laboratoriotointa. Saatu positiivinen palaute liittyi näyttteenottoon.

Kuormittavuuteen liittyviä avoimen kysymyksen kommentteja:

”Tämä työ on yksipuolisesti kuormittavaa. Rasitusvammat ja ergonomiset puutteet tulevat eteen nopeasti.”

”Ergonomia on melko haasteellinen asia, koska samaa näyttteenottotilaa käyttää moni näyttteenottaja ja kukin haluaa ottaa omalla tavallaan.”

11 Pohdinta

Yksi tärkeimmistä työtilaviihtyvyyden piirteistä on tilojen toimivuus ja viihtyvyys. Tilojen viihtyvyyteen voidaan vaikuttaa tilajärjestelyillä, pintamateriaaleilla, valaistuksella ja väreillä.

Opinnäytetyön tuloksista voidaan päätellä, että valtaosa vastaajien antamasta negatiivisesta palautteesta liittyy näytteneottotilan kalustuksen säädettävyyteen. Tuloksista voidaan päätellä, että suurin osa näistä epäkohdista voidaan korjata hankkimalla näytteneottotilaan käyttötarkoitusta vastaavat ja säädettävissä olevat kalustukset.

Työnantajan täytyy jo suunnitteluvaiheessa ottaa huomioon näytteneottotilan käyttötarkoitus sekä tilassa käytettävät kalusteet. Suunnitteluvaiheessa voidaan hyödyntää näytteneottajien kokemuksia ja käytäntöön liittyviä ehdotuksia sekä ideoita. Tällöin näytteneottotiloista saadaan toimivat ja käytännölliset, mikä lisää näytteneottajien työtilaviihtyvyyttä. Suunnitteluvaiheessa voi myös vaikuttaa näytteneottajien ergonomiaan ja työn kuormittavuuteen.

Asianmukaisten kalusteiden puute voi johtua siitä, että näytteneottajat eivät osaa vaatia toimivia kalusteita tai työnantaja ei ota huomioon näytteneottotiloissa esiintyviä puutteita. Se voi johtua organisaation käytettävissä olevista resursseista. Näyteneottotilojen asianmukaisella kalustuksella sekä välineistöllä vältytään erilaisilta näytteneottajiin kohdistuvilta kiputiloilta, sairauspoissaoloilta sekä yläraajavaivoilta. Tämä vaikuttaa osaltaan työtilaviihtyvyyteen. Vastaajat eivät olleet kovinkaan tyytyväisiä kalustuksen säädettävyyteen, mutta vastaajat olivat tyytyväisiä pääsääntöisesti näytteneottotyöhön ja kokivat saavansa apua työkavereiltaan. Tiedonkulku toimii myös henkilökunnan kesken. Tämän opinnäytetyön tulosten pohjalta voi todeta, että paljon on parannettavaa, mutta moni asia on näytteneottotyössä hyvin.

Opinnäytetyön perusteella ihanteellinen näytteneottotila on seuraavanlainen: Näyteneottotila on tilava ja pohjaratkaisu on toimiva ja turvallinen. Asiakkaan

yksityisyys ja näytteenottajan työrauha varmistetaan äänieristetyllä ja erillisellä tilalla. Kalustuksen on asianmukainen ja säädettävissä näytteenottajan ja asiakkaan tarpeiden mukaan. Välineitä on riittävästi ja niitä on helppo käyttää. Välineille on riittävästi oikeanlaista säilytystilaa. Näytteenottotilan sisäilman laatu on hyvän, joka varmistetaan asianmukaisella ilmastoinnilla. Lämpötilan on tasainen ja vedoton. Näytteenottotilan valaistus on riittävä, ja siihen vaikutetaan esimerkiksi ikkunallisella näytteenottotilalla. Hyvä ilmapiiri ja tiedonkulku työyhteisössä edesauttavat työtilaviihtyvyyttä.

11.1 Luotettavuus

Mittauksien luotettavuutta kuvaavat reliabiliteetti ja validiteetti. Luotettavuuteen vaikuttavat virheet, joita voi tulla aineistoa käsiteltäessä. Katovirhe syntyi tutkimuksessa siitä, kun ei saatu kaikkia vastauksia. Heikkilän (2010, 188) mukaan opinnäytetyön luotettavuuteen vaikuttaa otoksen koko, jonka täytyy olla tarpeeksi suuri. Tämä jäi meillä valitettavasti liian pieneksi tarpeeksi laajalle tilastollisille testeille.

Tuloksia käsiteltiin huolellisesti. Opinnäytetyössä oli tarkat ja täsmälliset kysymykset. Tutkimuksen luotettavuus toteutettiin määrittelemällä keskeiset käsitteet sellaiseen muotoon, että vastaajat ymmärsivät sekä kysymykset että vastausvaihtoehdot. (Vrt. Heikkilä 2010, 30.)

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat reliabiliteetti ja validiteetti. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikutti se, kuinka kohdejoukko on valittu sekä kuinka tutkimusongelma on määritelty. Luotettavuuteen vaikuttaa myös oikea aineistonkeruumenetelmä sekä analyysimenetelmä. Lisäksi vaikuttavia asioita ovat myös kyselylomakkeen suunnittelu, testaaminen ja aineiston käsittely. (Vilka 2007, 152–153.)

Tutkimuksen luotettavuuteen eli reliabiliteettiin vaikuttaa tutkimuksen kyky antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Satunnaisvirheet heikentävät tutkimuksen luotettavuutta ja tarkkuutta. (Vilka 2007, 153.) Satunnaisvirheitä voivat aiheuttaa ky-

symysten väärinymmärtäminen ja vastaajien motivaatio. Kysymysten väärinymmärryksen, virheiden korjaamisen ja luotettavuuden vuoksi kyselylomake esitettiin. Aineiston tallentamisvaiheen virheitä vähennettiin käyttämällä sähköistä kyselylomaketta. TYPALA-tietokannasta vastaukset voitiin siirtää ohjelmistojen taulukoihin suoraan. Näin välttyttiin vastausten siirtämiseltä manuaalisesti ohjelmiin.

Tutkimuksen täytyy olla toistettava, ja tutkimuksen avulla täytyy päästä mahdollisimman samankaltaisiin tuloksiin kuin alkuperäisessä tutkimuksessa. Systemaattiset virheet heikentävät tutkimuksessa reliabiliteettia ja validiteettia. Systemaattisia virheitä voi aiheuttaa kato tai vastaajien epärehellisyys. (Vilkkä 2007, 153.)

Opinnäytetyön validiteettia arvioitaessa tarkasteltiin, mittaako tutkimuksessa käytetty mittari sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoituskin mitata. Kysymykset suunniteltiin siten, että niiden avulla saatiin vastaus tutkimusongelmiin. (Heikkilä 2010, 30.) Tuloksia analysoitaessa huomattiin kuitenkin, että kysymys 5, ei ollut oleellinen tutkimuksen kannalta.

Kyselytutkimuksissa ongelmana on usein kato. Opinnäytetyön luotettavuutta heikentää se, että kysely jouduttiin lähettämään kolme kertaa sähköpostitse Savonlinnan, Mikkelin ja Savotalon näyttöönottajille. Oletetaan, että osa vastaajista ei enää halunnut osallistua kyselyyn. Tässä opinnäytetyössä kyselylomake lähetettiin 81 näyttöönottajalle, ja siihen vastasi 57. Vastausprosentti oli 70.

11.2 Eettisyys

Opinnäytetyön toteuttamista varten hankittiin tutkimuslupa (liite 3) ISLABin johdolta. Kyselyyn osallistuvia informoitiin opinnäytetyöstä kyselylomakkeen saatekirjeessä. Kyselyyn osallistujien oli mahdollista saada lisätietoa kyselystä tarvittaessa opinnäytetyön tekijöiltä, sillä yhteystiedot olivat saatekirjeessä. Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät kuvattiin tarkasti ja tulokset esitettiin sellaisina kuin ne kyselyssä tulivat esille.

Opinnäytetyössä noudatettiin hyviä toimintatapoja, joita ovat huolellisuus ja tarkkuus tulosten tallentamisessa ja esittämisessä. Tutkimuksen tulokset raportoitiin mahdollisimman tarkasti, rehellisesti ja sovitulla tavalla. Tuloksia ei kaunisteltu eikä muunneltu. Vastaukset poistettiin asianmukaisesti tietokannasta. Opinnäytetyöhön ei plagioitu toisten tekstiä eikä myöskään omia tutkimuksia. (Vrt. Hirsjärvi ym. 2010, 25–27.)

Tämän kyselytutkimuksen saatekirjeessä kerrottiin, ketkä ovat opinnäytetyön tekijät sekä kuka toimii toimeksiantajana. Saatekirjeessä kerrottiin, keille tutkimuskysely suunnattiin ja mikä on kyselyn tarkoitus. Saatekirjeestä kävi ilmi, kuinka vastauksia käsitellään ja kuinka ne analysoidaan luottamuksellisesti. Vastaajien henkilöllisyys ei paljastunut tutkimuksessa. Tutkimuksessa noudatettiin tietosuojaa, eikä yksittäistä henkilöä tunnistettu tutkimustuloksista (Vrt. Heikkilä 2010, 31.)

Vastausten käsittelyn jälkeen tietokanta tuhottiin. Opinnäytetyössä noudatettiin luotettavuus- ja eettisyyskriteerejä. Tutkimuksen kyselylomakkeen saatekirjeessä tuli ilmi, että kyselyyn vastaaminen ei ollut pakollista, ja jokainen vastaaja pysyi anonyymina koko tutkimuksen ajan. (Vrt. Hirsjärvi ym. 2010, 25.)

Kysely tehtiin TYPALA-ohjelmalla, jonka vastauskantaan ei tallennu mitään muuta tietoa vastaajista kuin kyselylomakkeessa kysytyt asiat. IP-numeroita tai muita tietoja ei jäänyt tietokantaan. Kyselylomakkeet säilytettiin tutkimuksen valmistumiseen saakka TYPALA-tietokannassa. Kyselylomakkeita pääsivät katsomaan vain tutkimuksen tekijät. Tutkimuksen valmistuttua TYPALA-tietokannan käytöstä vastaava henkilö poisti kyselyyn liittyvät tiedot ja kyselylomakkeet ohjelmasta. Sähköpostiosoitteet hävitettiin tiedostoista kyselylomakkeen lähettämisen jälkeen.

11.3 Oma oppimisprosessi

Opinnäytetyön tekeminen alkoi, kun mietimme aihetta ja kysyimme toimeksiantajalta, oliko tarvetta opinnäytetyölle. Kävimme aiheesta keskustelua toimek-

siantajan kanssa. Aihe vaihtui kesken opinnäyteprosessin. Teoreettisen viitekehysten kokoaminen oli hankalin vaihe ja opinnäytetyöprosessin hahmottaminen vei aikaa. Sisällön jäsentely sekä otsikoinnin ja tekstin sisällön yhdenmukaisuus vaati paljon työtä.

Kyselylomakkeen kokoaminen sujui helposti ja nopeasti. Aineiston analysointi ja tulosten käsittely sekä pohdinta olivat työvaiheista vaativimpia. SPSS-ohjelman käyttö oli hankalaa, vaikka olimme käyneet SPSS:n vapaasti valittavan kurssin. SPSS-ohjelman käyttö vaatii paljon harjoittelua ja opettelua, joten ohjelman opetteluun ja testien kokeiluun meni paljon aikaa. Kokonaisuutena opinnäytetyöprosessi oli haastava.

Opinnäytetyön etenemisen aikana tiedonhaku-, tekstinkäsittely- ja oikeinkirjoitustaidot paranivat. Prosessin aikana opimme arvioimaan lähteiden luotettavuutta ja käyttämään työssä asiantuntevia lähteitä. Ajankäyttötaidot paranivat, sillä opinnäytetyötä tehdessä opimme suunnittelemaan sen etenemistä ja tekemistä pidemmällä aikavälillä. Opinnäytetyöprosessin aikana ammatillinen näkökulmamme näytteenottotyöhön ja työtilaviihtyvyyteen parani huomattavasti. Tulevaisuudessa voimme hyödyntää saamiamme tietoja tulevissa työpaikossamme. Näin voimme kehittää jatkossa työpaikkojemme työtilaviihtyvyyttä.

Jatkotutkimusaiheena opinnäytetyöhön voidaan suunnitella ISLABille toimiva näytteenotto-tila, joka on samanlainen kaikissa ISLABin toimipisteissä sisustuksen, kalustuksen ja välineiden osalta. Toimivasta näytteenotto-tilasta voidaan tehdä kuvilla havainnollistettu ohjekirja, jota hyödynnettäisiin koko ISLABin alueella.

Lähteet

- Eloranta, M. & Teljomaa, M. 2010. Näytteenoton ergonomia. Metropolia Ammatti-korkeakoulu.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/25492/OPPARI%20VERSIO%201.pdf?sequence=1F9C18B0B6B21/0/huslab_ergonomia_loppuraportti.pdf. 23.9.2011.
- Grönroos, C. 2007. Service management and marketing. Customer management in service competition. West Sussex: John Wiley & sons, Ltd.
- Halminen – Äkräs, U. 2009. Laboratoriohoitajan työ kuormitustekijät, niska-hartiaseudun ja yläraajan oireet ja stressi: Kuopion yliopisto, biolääketieteen laitos.
https://www.uef.fi/c/document_library/get_file?uuid=6bab42d7-a63b-48d1-b12f-0478bcf318e0&groupId=289982&p_l_id=344064. 30.11.2011.
- Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes., P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hänninen, O., Koskelo, R., Kankaanpää, M. & Airaksinen, O. 2005. Ergonomia terveydenhuollossa. Klaukkala : Recallmed.
- Itä-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä. 2012. Esittely.
<http://www.islab.fi/index.asp?tz=-2>. 15.2.2012.
- Karhu, A. & Selivuo, H. 2004. Kolmet –projekti. Savitaipaleen, Suomenniemen ja Taipalsaaren sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämishanke. Loppuraportti.10.4.2012.
- Ketola, R., Toivonen, R. & Tuomivaara, S. 2006. HUSLABin laboratoriohenkilöstön näytteenoton ergonomian kehittäminen sekä henkilöstön työssä jaksamisen tukeminen. Työterveyslaitos.
http://www.ttl.fi/fi/ergonomia/ergonomia_eri_aloille/laboratoriotyo/verinaytteenotto/Documents/huslab_ergonomia_loppuraportti.pdf. 19.9.2011.
- Lahtinen, M., Lappalainen, A. & Reijula, K. 2006. Sisäilman hyväksi. Toimintamalli vaikeiden sisäongelmien ratkaisuun. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Laitinen, M. 2004. Laboratoriotuiminta Suomessa. Teoksessa Penttilä, I. (toim.) Kliiniset laboratoriotutkimukset. Helsinki: WSOY. 9–11.
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785>. 20.9.2011.
- Lapin sairaanhoitopiiri. 2012. Laboratorio.
<http://www.lshp.fi/default.aspx?nodeid=10697&contentlan=1>. 24.9.2012.
- Latvanen, P.2008. Osastonhoitajien työhyvinvointi ja sen ulottuvuuksia. Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos.
- Liehu, M. 2012. Lähilaboratorioiden esittely. Email sari.niemeläinen@edu.pkamk.fi. 24.2.2012.
- Matikainen, A.-M., Miettinen, M. & Wasström, K. 2010. Näytteenottajan käsikirja. Helsinki: Edita Prima oy.
- Mattila, M. 2009. KvantiMOTV.. Muuttujien muunnokset.
<http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/muunnokset/muunnokset.html>. 23.5.2012.

- Meurman, O. & Ylönen, H. 2005. Laboratorionäytteiden ottaminen ja käsittely. Teoksessa Hellsten, S. (toim.) Infektioiden torjunta sairaalassa. Helsinki: Kuntaliitto, 575.
- Niemelä, R. 2008. Hyvä työympäristö. Teoksessa Starck, J., Kalliokoski, P., Kangas, J., Pääkkönen, R., Rantanen, S., Riihimäki, V. & Karhula, A.-L. Työhygieniä. Helsinki : Työterveyslaitos, 553.
- Opetusministeriö. 2006. Ammattikorkeasta terveydenhuoltoon. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 24. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf?lang=fi>. 23.2.2012.
- Paaso, E. 2009. KvantiMOTV. Summamuuttuja. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/summamuuttajat/summamuuttaja.html>. 23.5.2012.
- Partanen, A. 2009. Työkierto tavoitteelliseksi. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/22639/URN_NBN_fi_jyu-200912154525.pdf?sequence=1. 24.5.2012.
- Pekkarinen, A. 2006a. Suunnitellaan yhdessä. *Analyysi* 2006 (2), 14, 16.
- Pekkarinen, A. 2006b. Suunnitellaan yhdessä toimiva laboratorio. *Bioanalytikko* 2006 (2), 14.
- Penttilä, I. (toim.) 2004. Kliiniset laboratoriotutkimukset. Porvoo: WS Bookwell Oy, 24.
- Rauramo, P. 2004. Työhyvinvoinnin portaat. Helsinki: Edita Prima oy.
- Salonen, H., Lappalainen, S., Lahtinen, M., Holopainen, R., Palomäki, E., Koskela, H., Backlund, P., Niemelä, R., Pasanen, A.-L. & Reijula, K. 2011. Toimiston sisäilman tutkiminen. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Suomen Bioanalytikkoliitto ry. 2011. Bioanalytikon ammatti. http://www.bioanalytikkoliitto.fi/bioanalytikon_ammatti/. 12.9.2011.
- Suomen standardoimisliitto. 2007. Erityisvaatimukset laadulle ja pätevyydelle. SFS_EN ISO 15189/2007.
- Tammi, O. & Uutela, J. 2008. Fyysisen ja tiedollisen yksityisyyden toteutuminen ensiapupoliklinikalla. <http://hospitool.vtt.fi/files/raportit/yksityisyys%20ensiapupoliklinikalla.pdf>. 26.10.2011.
- Tilastokeskus. 2009. Työväkivalta on yleistä terveys- ja sosiaalialojen ammateissa. http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-09-30_002.html?s=0. 22.2.2012.
- Tilastokeskus. 2012. Tiimityö. <http://www.stat.fi/meta/kas/tiimityo.html>. 10.4.2012.
- Tuokko, S., Rautajoki, A. & Lehto, L. 2008. Kliiniset laboratorionäytteet–opas näytteiden ottoa varten. Helsinki: Tammi.
- Työministeriö. 2002. Opas työn kuormittavuuden arvioimiseen–kuorma kevyemmäksi. <http://www.mol.fi/jaksamisohjelma/tutkimukset/Opas.pdf>. 30.12.2011.
- Työterveyslaitos. 2011. Johtamis- ja esimiestyö. http://www.ttl.fi/tyoyhteiso_ja_esimiestyo/johtaminen_ja_esimiestyo/sivut/default.aspx. 29.11.2011.
- Työterveyslaitos. 2011. Työyhteisön työhyvinvointi. http://www.ttl.fi/tyohyvinvointi/tyoyhteison_tyohyvinvointi/sivut/default.aspx. 29.11.2011.

- Työturvallisuuslaki 738/2002. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020738>.
28.5.2012.
- Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri. 2010. Oppimisympäristöt.
<http://www.tykslab.fi/fi/6422/41708/>. 24.9.2012.
- Vilhonen, M. 2005. Näytteenottohuoneen väri- ja sisustussuunnitelma. Bio-analytikko 2005 (4), 16–17.
- Vilkkä, H. 2007. Tutki ja havainoi. Helsinki: Tammi.
- Yrjänheikki, E. 2004. Laboratorio kehittyvänä työympäristönä. Helsinki: Työterveyslaitos.

Toimeksiantosopimus

POHJOIS-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTO

SOPIJAOSAPUOLET:

TOIMEKSIANTAJA Kirsi Hukkana, ISCA ES

Yhteystiedot: Kirsi.hukkana@islab.fi

Sähköpostiosoite: 044-7178952

OPISKELIJA Sari Niemeläinen, Marjaana Yliveronen

Yhteystiedot: Tietotie 6 82110 Heinävaara 0505479824

Kurjenkatu 18 A 11, 80160 JOENSUU 0400528049

TOIMEKSIANTOSOPIMUS:

Tutkimus tehdään opinnäytetyöni biocasa-
työskän koulutusohjelmassa.

Osapuolet ovat tänään sopineet toimeksiannosta seuraavaa: (esim. rahoitus, aikarajat,
tekijänoikeudet)

Toimeksiantaja:
Osastonhoitaja Kirsi Hukkana OHS-Suomen
laboratoriotekniikan kuntaryhtymä.
Ei mitään kuluja toimeksiantajalle, työ tehdään
opintojen kuluina.

Opiskelijat:

Opinnäytetyön ohjaajana PKAMK:ssa toimii Minna Rokkila
Satu Martiskainen

Päiväys ja allekirjoitukset

20.1.2012

Kirsi Hukkana
Toimeksiantajan edustaja

Marjaana Yliveronen
Sari Niemeläinen
Opiskelija

Arvoisa näytteenottaja!

Tämä kysely on osa Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun bioanalytiikan koulutusohjelman opinnäytetyötä. Työn toimeksiantajana toimii Savonlinnan aluelaboratorio. Opinnäytetyön kyselylomake on suunnattu ISLABin Mikkelin ja Savonlinnan aluelaboratorioiden sekä Kuopion Savotalon laboratorion ja Joensuun alueen lähilaboratorioiden näytteenottotiloissa toimiville näytteenottajille. Kyselyn tarkoituksena on selvittää millaisena näytteenottajat kokevat näytteenotto-työn, näytteenottotilojen toimivuuden ja näytteenotto-työn kuormittavuuden. Kyselyn avulla halutaan selvittää mahdollisia kehityskohteita näytteenottajan työssä ja työtiloissa.

Pyydämme Sinua ystävällisesti vastaamaan alla oleviin kysymyksiin. Vastamalla Sinulla on mahdollisuus vaikuttaa sekä työympäristön toimivuuden että viihtyvyyden kehittämiseen. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Tuloksia analysoidaan siten, että vastaajien henkilöllisyys ei paljastu tutkimuksessa. Vastauksen käsittelyn jälkeen tietokanta tuhoetaan.

Vastaamiseen Sinulta kuluu noin 5 minuuttia. Kyselyn tulokset raportoidaan yksikkönne osastonhoitajalle ja opinnäytetyö on valmistuttuaan luettavissa opinnäytetöiden Theseus -tietokannassa. Toivomme, että vastaatte kyselyymme 6.4.2012 mennessä alla olevan linkin kautta.

<http://typala.ncp.fi:80/typala/p.do?id=HVzGFyDfzz>

Ystävällisin terveisin

Sari Niemeläinen ja Marjaana Yliverronen
bioanalyttikko-opiskelijat

Bioanalytiikan koulutusohjelma

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu,

Joensuu

sari.niemelainen@edu.pkamk.fi

marjaana.yliverronen

Kyselylomake

TYPALA <http://typala.npc.fi/typala/viewprintsurveyinfo.do?scid=847>

1. TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli

Mies

Nainen

2. Syntymävuosi _____

3. Ammattinimike

Laboratoriohoitaja

Sairaanhoitaja

Lähihoitaja

Tutkimusapulainen

Joku muu, mikä? _____

4. Työskentelypaikka

Mikkeli

Savonlinna

Kuopio, Savotalo

Joensuun alueen lähilaboratorio

5. Kuinka kauan olet työskennellyt tässä työpisteessä

0-4 vuotta

5-9 vuotta

10-14 vuotta

15 vuotta tai yli

1 / 5 21.5.2012 11:38

Kyselylomake

TYPALA

<http://typala.ncp.fi/typala/viewprintsurveyinfo.do?scid=847>

6. Kuinka kauan olet toiminut näytteenottotehtävissä

- 0-4 vuotta
 5-9 vuotta
 10-14 vuotta
 15 vuotta tai yli

2.NÄYTTEENOTTOTILA JA KALUSTUS

7.

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Näytteenottotilan kalustus on riittävä	☐	☐	☐	☐
Näytteenottotuolin käsinoja on helposti säädettävissä	☐	☐	☐	☐
Näytteenottotuolin selkänöja on säädettävissä	☐	☐	☐	☐
Työtuolin työasento on säädettävissä	☐	☐	☐	☐
Työtasoa voi säätää	☐	☐	☐	☐
Näyttöpäätetasoa voi säätää	☐	☐	☐	☐
Näytteenottotilan kalustus on aseteltu turvallisesti väkivaltatilannetta ajatellen	☐	☐	☐	☐
Näytteenottotilan pohjaratkaisu on toimiva	☐	☐	☐	☐
Laboratoriossa on kiinnitetty huomiota näytteenottotilojen kehittämiseen	☐	☐	☐	☐
Näytteenottotila on meluton	☐	☐	☐	☐
Näytteenottotila mahdollistaa asiakkaan yksityisyyden säilymisen	☐	☐	☐	☐
Valaistus on riittävä	☐	☐	☐	☐
Ilmastointi on riittävä	☐	☐	☐	☐
Sisäilman laatu on hyvä	☐	☐	☐	☐
Lämpötila on sopiva	☐	☐	☐	☐
Näytteenottotila on toimiva lasten näytteenottoon	☐	☐	☐	☐
Työvälineitä on riittävästi	☐	☐	☐	☐
Tarvittavat välineet ovat helposti käytettävissä	☐	☐	☐	☐
Työvälineille on riittävästi säilytystilaa	☐	☐	☐	☐
Riskijäteastia on asetettu oikein työn kannalta	☐	☐	☐	☐

3.NÄYTTEENOTTOTYÖN KUORMITTAVUUS

Kyselylomake

TYPALA <http://typala.ncp.fi/typala/viewprintsurveyinfo.do?scid=847>

8. Jakautuuko työmääräsi tasaisesti työpäivän aikana

- Kyllä
- Ei

9. Jos vastasit EI, kuinka usein tunnet työmääräsi epätasaiseksi

- Kuukausittain
- Viikoittain
- Päivittäin

10. Joudutko työskentelemään usein kiireellä

- Kyllä
- En

11. Jos vastasit KYLLÄ, kuinka usein joudut työskentelemään kiireellä

- Kuukausittain
- Viikoittain
- Päivittäin

12. Saatko asiakkaalta negatiivista palautetta

- Kyllä
- En

13. Jos vastasit KYLLÄ, kuinka usein saat negatiivista palautetta

- Harvoin
- Kuukausittain
- Viikoittain
- Päivittäin

14. Liittykö negatiivinen palaute

3 / 5 10.3.2012 8:42

Kyselylomake

TYPALA <http://typala.ncp.fi/typala/viewprintsurveyinfo.do?scid=847>

Näytteenottoon
 Näytteenottotilaan
 Laboratoriotointintaan

15. Saatko asiakkaalta positiivista palautetta

Kyllä
 En

16. Jos vastasit KYLLÄ, kuinka usein saat positiivista palautetta

Harvoin
 Kuukausittain
 Viikoittain
 Päivittäin

17. Liittyykö positiivinen palaute

Näytteenottoon
 Näytteenottotilaan
 Laboratoriotointintaan

18. Tarjoaako työpaikkasi mahdollisuuksia työnkiertoon

Erittäin hyvin
 Melko hyvin
 Melko heikosti
 Erittäin heikosti
 Ei ollenkaan

19. Kuinka tyytyväinen olet tällä hetkellä näytteenottotyöhön

Erittäin tyytyväinen
 Melko tyytyväinen
 En osaa sanoa
 Melko tyytymätön
 Erittäin tyytymätön

4 / 5 10.3.2012 8:42

Kyselylomake

TYPALA

<http://typala.ncp.fi/typala/viewprintsurveyinfo.do?scid=847>

20. Saan työkavereilta tarvittaessa apua työssäni

- Aina
- Usein
- Harvoin
- En koskaan

21. Olen havainnut häiritseviä ristiriitoja työkavereitteni välillä

- Aina
- Usein
- Harvoin
- En koskaan

22. Tiedonkulku näytteenottotilan henkilökunnan välillä toimii

- Hyvin
- Melko hyvin
- En osaa sanoa
- Melko huonosti
- Erittäin huonosti

23. Tiedonkulku eri laboratorioiden henkilökunnan välillä toimii

- Erittäin hyvin
- Melko hyvin
- En osaa sanoa
- Melko huonosti
- Erittäin huonosti

24. YLEISIÄ KEHITYSEHDOTUKSIA NÄYTTEENOTTOTILAAN

Tutkimuslupahakemus

 ITÄ-SUOMEN LABORATORIOKESKUKSEN
 LIIKELAITOSKUNTAYHTYMÄ

 HOITOTIETEEN JA MUIDEN TERVEYSTIETEIDEN
 TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Nro / 20

Hakemuksen käsittely on kuvattu hallinnollisessa ohjeessa "Hoitotieteen ja muiden terveystieteiden tutkimuksen ohjeet Kuopion yliopistollisessa sairaalassa". Hakemukseen liitetään tutkimussuunnitelma aineiston keruulomakkeineen ja saatteineen, rahoitussuunnitelma.

HAKIJA

Vastuullinen tutkija

Sari Niemeläinen Tietotie 8210 Heinävaara

Nimi

Osoite, puh, s-posti 0505479824

Muut tutkijat

Harjoana Yliveronen

Sari.niemelainen@edu.pkamk.fi

Kurjenkatu 18 A11, 80160 JOENSUU

0400528049

marjoana.yliveronen@edu.ncp.fi

Työ- tai opiskelupaikka

Pohjois-Karjalan ammatti korkeakoulu

Virka/toimi (ei koske opiskelijoita)

Opiskelupaikka

 AMK mikä yliopisto mikä muu mikä

Suoritettava tutkinto

Bioanalytiikka

TUTKIMUS

Tutkimuksen nimi

Islab:n aluelaboratorioiden näytteenotto- ja
viinittämisyys

Tutkimuksen lyhyt kuvaus (mm. tutkimuksen tarkoitus, kohderyhmä ja tutkimusmenetelmät) sekä julkaisu- ja esittelysuunnitelma (maksimissaan 300 sanaa) Katso liite

Tutkimus on

 amk-tutkinto ylempi amk-tutkinto pro gradu lisensiaattityö väitöskirja muu, mikä

Monikeskustutkimus

 ei kyllä kansallinen kansainvälinen

Tutkimuksen kokonaisaikataulu

Loppu- ja valmistus marraskuussa 2012.

Aikataulu KYSSä/IsIabissa

Kustannukset

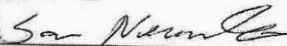

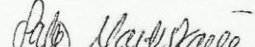
 Arvio KYSSille ja IsIabille koituvista kustannuksista _____ €

Tarkempi kustannuserittely esitettävä erillisellä liitteellä.

 Ei aiheuta kustannuksia KYSSille/IsIabille

ISLAB 210-1.

Tutkimuslupahakemus

Tutkimuseettisen toimikunnan lausunto	
☐ annettu	☐ käsittelyssä ☒ ei ole haettu
Toimikunta _____	Lausunto nro _____ pvm _____
Johtajayliääkärin lupa rekisteritutkimuksia varten	
☐ annettu	☐ käsittelyssä ☒ ei ole haettu
pvm _____	
STM:n lupa rekisteritutkimuksia varten	
☐ annettu	☐ käsittelyssä ☒ ei ole haettu
pvm _____	
Henkilöstöpäällikön lupa henkilökuntaa koskevia tutkimuksia varten	
☐ annettu	☐ käsittelyssä ☐ ei ole haettu
pvm _____	
Muu lupa (mikä)	
☐ annettu	☐ käsittelyssä
pvm _____	
ALLEKIRJOITUS JA SITOUMUS	
Allekirjoittaneet tutkijat sitoutuvat noudattamaan tulosyksikön esimiesten antamia ohjeita, sairaalan yleisiä sääntöjä sekä salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta ja lähettämään tutkimusraportin yksikköön jossa tutkimus on tehty sekä luvan myöntäjälle.	
2011 / 2012	
	
Tutkijan allekirjoitus	Tutkijan allekirjoitus
Sari Niemeläinen	
Nimen selvennys	Nimen selvennys
Myyräntalvi	
Tutkijan allekirjoitus	Tutkijan allekirjoitus
MARJAANA YLIVERRONEN	
Nimen selvennys	Nimen selvennys
OPINNÄYTETYÖN OHJAAJAT	
	
Ohjaajan allekirjoitus	Ohjaajan allekirjoitus
MINNA ROKKA	SATU MARTIKAINEN
Nimen selvennys	Nimen selvennys
Osoite, puhelin, s-posti	Osoite, puhelin, s-posti
SOTE-laskun, PKANK Tikkariinne 9, 00200 JOENSUU OSO 308 976 2, minne. rokkia@pkank.fi	P-K:N AMK, SOTE-KESKUS TIKKARIINNE 9, 00200 JOENSUU OSO 4128790 satu.martikainen@pkank.fi
PUOLTO Potilastutkimuksissa puolto tarvitaan joko tulosyksikön ylilääkäriltä (yksi tulosyksikkö) tai johtajayliääkäriltä (useita tulosyksiköitä).	
☐ Puollan hakemusta	
☐ En puolla, perustelut	
_ / _ 20__	
Allekirjoitus	
Nimen selvennys, virka-asema	

Tutkimuslupahakemus

ITÄ-SUOMEN LABORATORIOKESKUKSEN
LIIKELAITOSKUNTAYHTYMÄ

HOITOTIETEEN JA MUIDEN TERVEYS-
TIETEIDEN TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

PÄÄTÖS

- Myönnän tutkimusluvan
 Myönnän tutkimusluvan, mutta ennen tutkimuksen aloittamista tutkimukselle tulee hakea tutkimuseettisen toimikunnan lausunto / johtajaylilääkärin lupa rekisteritutkimuksia varten / STM:n lupa rekisteritutkimuksia varten / KYS:n henkilöstöpäällikön lupa henkilökuntaa koskevia tutkimuksia varten / muu lupa, mikä

- Tulosyksikön / -alueen ylihoitajan / hallintoylihoitajan päätös nro
 Islabin aluelaboratorion johtajan päätös

21.2.2012

2/2012

Allekirjoitus *Kari Punnonen*
KARI PUNNONEN, TOIMITUSJ.

Nimen selvennys

Yhteyshenkilö Islabissa/KYSissä (Tulosyksikön /-alueen ylihoitaja tai hallintoylihoitaja nimeää)

Nimi

Työyksikkö

S-posti

Puhelin

LIITTEET

- Tutkimussuunnitelma 1 sivua
 Rahoitussuunnitelma _____ sivua
 Muita liitteitä _____ sivua

Tutkimuslupahakemus

Toimeksianto on Itä-Suomen laboratorioliikelaitosten kuntayhtymältä (ISLAB) Savonlinnan aluelaboratorion osastonhoitajalta. Opinnäytetyön aiheena on ISLABn aluelaboratorioiden ja Joensuun lähilaboratorioiden näytteenottohenkilökunnan työtilaviihtyvyys kysely. Tavoitteena on saada tietoa eri aluelaboratorioiden ja Joensuun lähilaboratorioiden näytteenottotiloista, niiden toimivuudesta ja viihtyvyydestä sekä saadun tiedon avulla tuottaa tietoa toimeksiantajan kehitysprosessiin.

Tarkoituksena on tehdä kysely ISLABn aluelaboratoreihin Joensuun, Mikkelin ja Savonlinnan sekä Savotalon ja Joensuun lähilaboratorioiden näytteenottajille. Kyselyllä kartoitetaan näytteenottotilojen toimivuutta ja viihtyvyyttä. Tarkoituksena on kartoittaa laboratorion näytteenottohenkilökunnalta heidän kokemuksiaan ja tuntemuksiaan näytteenottotiloista ja niiden kalustuksesta.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

Kuinka viihtyisinä näytteenottohenkilökunta pitää ISLAB:n aluelaboratorioiden ja Joensuun lähilaboratorioiden näytteenottotiloja?

Millaisia eroavaisuuksia on eri aluelaboratorioiden ja lähilaboratorioiden näytteenottohenkilökunnan työtilaviihtyvyydessä?